

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง แนวทางการอนุวัติการกฎหมายภายในตามอนุสัญญาต่อต้าน
การทรมาน เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน
(Proposal on the Amendment of the Domestic Laws in
Compliance with the Convention Against Torture for
the Protection of Rights and Liberties of the People)

จัดทำโดย นายไพฑูรย์ วราหะไพฑูรย์
รหัส ๒๖๐๑๕๖

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรหลักนิเทศกรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๑
วิทยาลัยรัฐธรรมนุญ
สำนักงานศาลรัฐธรรมนุญ

เรื่อง แนวทางการอนุวัติการกฎหมายภายในตามอนุสัญญาต่อต้าน
การทรมาน เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน
(Proposal on the Amendment of the Domestic Laws in
Compliance with the Convention Against Torture for
the Protection of Rights and Liberties of the People)

จัดทำโดย นายไพบุลย์ วราหะไพฑูรย์
รหัส ๒๖๐๑๕๖

หลักสูตรหลักนิติกรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๑ ปี ๒๕๕๖
วิทยาลัยรัฐธรรมนุญ
สำนักงานศาลรัฐธรรมนุญ
รายงานนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะบุคคลของผู้ศึกษา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ข
๑. บทนำ	๑
๒. ความหมายของการทรมานและสาระสำคัญของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ	๒
๒.๑ ความหมายของการทรมาน	๒
๒.๒ พันธกรณีในการดำเนินมาตรการป้องกันต่างๆ	๓
๒.๓ การไม่ส่งกลับไปยังดินแดนที่อาจถูกประหัตประหาร	๓
๒.๔ การเป็นความผิดทางอาญาเฉพาะ	๓
๒.๕ เขตอำนาจรัฐสากล (Universal jurisdiction)	๓
๒.๖ การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่	๖
๒.๗ การทบทวนกระบวนการคุมขัง	๖
๒.๘ การสอบสวนอย่างทันที่	๖
๒.๙ สิทธิของเหยื่อในการร้องเรียน	๖
๒.๑๐ สิทธิของเหยื่อในการได้รับการเยียวยา	๗
๒.๑๑ พยานหลักฐานที่รับฟังไม่ได้ (Inadmissible evidence)	๗
๓. สรุปข้อเท็จจริงในพื้นที่ที่มีการกล่าวหาว่า มีการซ้อมทรมาน	๗
๔. ข้อค้นพบที่สำคัญ	๕
๕. กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่ห้ามการทรมาน	๑๑
๖. แนวทางและข้อเสนอแนะจากกระบวนการ Universal Periodic Review (UPR) เกี่ยวกับอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ รวมทั้งพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ (OPCAT)	๑๒

๖.๑ แนวทางตามกระบวนการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชน (Universal Periodic Review (UPR)) หรือการตรวจสอบสถานการณ์สิทธิมนุษยชนภายใต้กระบวนการ UPR	๑๓
๖.๒ ข้อเสนอแนะจากกระบวนการ UPR ของประเทศต่าง ๆ ที่มีต่อประเทศไทย	๑๕
๖.๓ พิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ	๑๖
๗. บทเรียนจากต่างประเทศเกี่ยวกับอนุสัญญา CAT และพิธีสารเลือกรับแห่งอนุสัญญาฯ	๑๘
๗.๑ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย	๑๘
๗.๒ ประเทศญี่ปุ่น	๑๙
๗.๓ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน	๑๙
๗.๔ สาธารณรัฐฟิลิปปินส์	๒๐
๗.๕ ประเทศนิวซีแลนด์	๒๑
๘. การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายภายในของประเทศไทยให้สอดคล้องกับอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ	๒๒
๘.๑ แนวทางของกระทรวงยุติธรรม	๒๒
๘.๒ แนวทางของภาคประชาสังคมโดยเฉพาะองค์กรเอกชน	๒๓
๘.๓ วิเคราะห์ข้อดี-ข้อเสียของแต่ละแนวทาง	๒๔
๙. บทสรุปและข้อเสนอแนะ	๒๕
๙.๑ บทสรุป	๒๕
๙.๒ ข้อเสนอแนะ	๒๖
บรรณานุกรม	๒๘
ภาคผนวก	๓๐

บทคัดย่อ

การทรมานเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงนอกจากจะรับรองไว้ในอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ แล้ว การห้ามทรมานยังเป็นหลักการพื้นฐานในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง รวมถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ทั้งนี้ เนื่องจากสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นสิ่งสำคัญขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิต ไม่มีใครสามารถมาพรากหรือทำลายสิทธิดังกล่าวไปจากเราได้ รัฐจึงมีหน้าที่ในการเคารพคุ้มครอง ป้องกัน และส่งเสริมไม่ให้เกิดการละเมิดดังกล่าวขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน้าที่ในการเคารพและไม่กระทำการละเมิดโดยรัฐเอง เพราะหากรัฐ โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ละเมิดสิทธิดังกล่าวเสียเองแล้ว ประชาชนในประเทศย่อมไม่ได้รับการประกันสิทธิทำให้ขาดความเชื่อถือต่อกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบ อันจะส่งผลต่อความดำรงอยู่ของหลักนิติรัฐ หลักนิติธรรม และการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ด้วยเหตุดังกล่าว การกระทำความผิดฐานการทรมาน ยังไม่มีการอนุวัติกฎหมายภายในไว้อย่างชัดเจน จึงควรที่จะได้พิจารณาบัญญัติความผิดฐานนี้แยกออกมาจากฐานความผิดในการทำร้ายร่างกายทั่วไป เนื่องจากความผิดดังกล่าวกระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอำนาจซึ่งมีหน้าที่คุ้มครองประชาชน กลับดำเนินการใช้อำนาจในการปิดล้อมตรวจค้น และจับกุมคุมขังผู้ต้องหาหรือผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความผิด แต่กลับกระทำการดังกล่าวด้วยการทรมานซึ่งเป็นการกระทำที่ละเมิดเสียเอง นับเป็นการละเมิดขั้นร้ายแรงต่อประชาชนซึ่งยินยอมมอบอำนาจในการคุ้มครองดูแลให้แก่รัฐไป จึงไม่สามารถยอมรับการกระทำดังกล่าว

Abstract

Torture is grave human rights violation which stipulated not only in the Convention Against Torture but the prohibition of torture is also basic principle in the Universal Declaration of Human Rights (UDHR), International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR) and the Constitution of the Kingdom of Thailand. Rights, liberties and dignity are important for human beings, no one can deprive of the rights from us. The State has duty to respect the rights, protect and prevent from the violation of rights. If torture is committed by the State authorities that means the people rights are not guaranteed by the duty bearer and the reliability of the justice process is unstable which will negatively affect to the existence of legal state, rule of law and democracy. Currently, the act of torture is not defined in the Thai's domestic laws. Apart from the crime of bodily assault, there should be considered to criminalize torture in the Thai laws because torture is committed by State authorities, having responsibilities to protect people but they abuse the power of blockade, raid and arrest of offenders or suspects by committing torture which is considered as a serious human rights violation to the people who consent the power of protection to the State. Torture, therefore, cannot be acceptable.

**แนวทางการอนุวัติการกฎหมายภายในตามอนุสัญญาต่อต้านการทรมาน
เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน
(Proposal on the Amendment of the Domestic Laws in Compliance
with the Convention Against Torture for the Protection of Rights
and Liberties of the People)**

๑. บทนำ

ประเทศไทยได้ให้การภาคยานุวัติเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาต่อต้านการทรมาน และการประตักหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention Against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment) หรือเรียกโดยย่อว่า CAT เมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ และมีผลให้ใช้บังคับกับประเทศไทยตั้งแต่วันที่ ๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๐ เป็นต้นมา และมีพันธกรณีในการอนุวัติการให้ เป็นไปตามกฎหมาย เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการทรมานมากขึ้น หรือเมื่อเกิดการทรมานแล้วต้อง แน่ใจว่า กระบวนการยุติธรรมจะสามารถอำนวยความยุติธรรมโดยนำตัวผู้กระทำความผิดฐาน กระทำการทรมานมาลงโทษได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีกระบวนการฟื้นฟูและเยียวยาที่เหมาะสม แก่ผู้เสียหายหรือต่อเหยื่อผู้ถูกทรมานได้ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าประเทศไทยจะมีพันธกรณี ต่ออนุสัญญานี้ ก็อุปมีความพยายามที่จะแก้ไขปัญหานี้ในเรื่องนี้อย่างต่อเนื่อง^๑ โดยเฉพาะทางภาครัฐ และภาคประชาชน แต่สภาพปัญหาการทรมานในสังคมไทยยังคงเป็นปัญหาในกระบวนการ ยุติธรรม โดยเฉพาะการทรมานที่เกิดขึ้นจากเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งคำรับ สารภาพเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลในการขยายผล

กล่าวโดยทั่วไปแล้ว การต่อต้านการทรมานได้มีการรับรองไว้ในอนุสัญญาต่อต้าน การทรมานฯ โดยที่การทรมานเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง ทั้งเป็นการละเมิด หลักการพื้นฐานในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยอีกด้วย จึงจำเป็นที่รัฐต้องให้ความ เคารพและพร้อมกันนั้น ต้องให้ความคุ้มครองและป้องกันไม่ให้เกิดการละเมิดเกิดขึ้น โดยที่ฐาน ความผิดเกี่ยวกับการทรมานนั้น ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายภายในบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ โดยแยกออกจากความผิดฐานทำร้ายร่างกายทั่วไป จึงควรที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะได้ให้ความสำคัญ ต่อเรื่องนี้ โดยบทความทางวิชาการนี้ได้้นำความหมายและสาระสำคัญของอนุสัญญาต่อต้าน การทรมานฯ สรุปข้อเท็จจริงในพื้นที่ที่มีการกล่าวหาว่า มีการซ้อมทรมาน ข้อค้นพบที่สำคัญ

^๑ คำถาม คำตอบ สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติป้องกันการทรมาน พ.ศ. โดยเครือข่ายนักกฎหมายสิทธิมนุษยชน มูลนิธิ ผสานวัฒนธรรม และสมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน พ.ศ. ๒๕๕๔, หน้า ๒

กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่ห้ามการทรมาน ข้อเสนอแนะจากกระบวนการ Universal Periodic Review (UPR) เกี่ยวกับอนุสัญญาต่อต้านการทรมาน และพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ (OPCAT) บทเรียนจากต่างประเทศเกี่ยวกับอนุสัญญา CAT และพิธีสารเลือกรับฯ การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายภายในของประเทศไทยให้สอดคล้องกับอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ และบทสรุปและข้อเสนอแนะเพื่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้พิจารณา ดำเนินการให้เกิดผลเป็นรูปธรรมต่อไป

๒. ความหมายของการทรมานและสาระสำคัญของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ^๒

๒.๑ ความหมายของการทรมาน

ข้อบทที่ ๑ ของอนุสัญญาต่อต้านการทรมาน (Convention Against Torture: CAT) ได้บัญญัติว่า การทรมาน หมายถึง การกระทำใดก็ตามโดยเจตนาที่ทำให้เกิดความเจ็บปวดหรือความทุกข์ทรมานอย่างสาหัส ไม่ว่าจะทางกายหรือทางจิตใจต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เพื่อความมุ่งประสงค์ที่จะให้ได้มาซึ่งข้อสนเทศหรือคำสารภาพจากบุคคลนั้นหรือจากบุคคลที่สาม การลงโทษบุคคลนั้นสำหรับการกระทำซึ่งบุคคลนั้นหรือบุคคลที่สามกระทำหรือถูกสงสัยว่าได้กระทำหรือเป็นการข่มขู่ให้กลัวหรือเป็นการบังคับขู่เข็ญบุคคลนั้นหรือบุคคลที่สามหรือเพราะเหตุผลใดๆ บนพื้นฐานของการเลือกปฏิบัติไม่ว่าจะเป็นในรูปใด เมื่อความเจ็บปวดหรือความทุกข์ทรมานนั้นกระทำโดยการขู่หรือโดยความยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจของเจ้าพนักงานของรัฐหรือของบุคคลอื่นซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งทางการ ทั้งนี้ ไม่รวมถึงความเจ็บปวดหรือความทุกข์ทรมานที่เกิดจาก หรืออันเป็นผลปกติจาก หรืออันสืบเนื่องมาจากการลงโทษที่ขบถที่ชอบด้วยกฎหมาย

ด้วยเหตุนี้ ภายใต้คำจำกัดความตามอนุสัญญาดังกล่าวจึงประกอบด้วย องค์ประกอบสำคัญ ๓ ประการ คือ (๑) การกระทำโดยเจตนาที่ทำให้เกิดความเจ็บปวดหรือความทุกข์ทรมานอย่างสาหัสไม่ว่าทางกายหรือทางจิตใจ (๒) โดยที่เจ้าพนักงานของรัฐมีความเกี่ยวข้องไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม และ (๓) เพื่อความมุ่งประสงค์เฉพาะ (For a specific purpose) ที่จะให้ได้มาซึ่งข้อสนเทศหรือคำสารภาพจากบุคคลนั้นหรือจากบุคคลที่สาม กฎหมายระหว่างประเทศได้บัญญัติห้ามการทรมานอันเป็นการห้ามโดยเด็ดขาด (Absolute) และไม่สามารถผ่อน

^๒ อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention Against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment: CAT)

ปรนได้ (Non-derogable) ไม่ว่าในสภาวะสงคราม วิกฤตการณ์ทางการเมืองภายในประเทศ หรือสภาวะฉุกเฉินอื่นใดก็ตาม

๒.๒ พันธกรณีในการดำเนินมาตรการป้องกันต่างๆ

ข้อบทที่ ๒ บัญญัติว่า ให้รัฐภาคีแต่ละรัฐดำเนินมาตรการต่างๆ ทางนิติบัญญัติทางบริหาร ทางตุลาการหรือมาตรการอื่นๆ ที่มีประสิทธิผลเพื่อป้องกันมิให้เกิดการกระทำที่ทรมาณในอาณาเขตใดซึ่งอยู่ภายใต้เขตอำนาจของตน

ไม่มีพฤติการณ์พิเศษใด ไม่ว่าจะเป็นภาวะสงคราม หรือสภาพคุกคามที่จะเกิดสงคราม การขาดเสถียรภาพทางการเมืองภายในประเทศ หรือสภาวะฉุกเฉินสาธารณะอื่นใดที่ยกขึ้นมาเป็นข้ออ้างที่มีเหตุผลสำหรับการทรมาณได้

คำสั่งจากผู้บังคับบัญชาหรือจากทางการ ไม่สามารถยกขึ้นเป็นข้ออ้างที่มีเหตุผลสำหรับการทรมาณได้

๒.๓ การไม่ส่งกลับไปยังดินแดนที่อาจถูกประหัตประหาร

ข้อบทที่ ๓ บัญญัติว่า รัฐภาคีต้องไม่จับได้ ส่งกลับ (ผลักดันกลับออกไป) หรือส่งบุคคลเป็นผู้ร้ายข้ามแดนไปยังอีกรัฐหนึ่ง เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อไปว่าบุคคลนั้นจะตกอยู่ภายใต้อันตรายที่จะถูกทรมาณ

เพื่อความมุ่งประสงค์ที่จะวินิจฉัยว่ามีเหตุอันควรเชื่อเช่นว่าหรือไม่ เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจต้องคำนึงถึงข้อพิจารณาทั้งปวงที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการที่มีรูปแบบที่ต่อเนื่องของการละเมิดสิทธิมนุษยชนในรัฐนั้นอย่างร้ายแรง โดยซึ่งหน้าหรืออย่างกว้างขวางด้วย หากมี

๒.๔ การเป็นความผิดทางอาญาเฉพาะ

ข้อบทที่ ๔ บัญญัติว่า ให้รัฐภาคีแต่ละรัฐประกันว่า การกระทำที่ทรมาณทั้งปวงเป็นความผิดตามกฎหมายอาญาของตน ให้ใช้หลักการเดียวกันนี้บังคับสำหรับการพยายามกระทำการทรมาณ และสำหรับการกระทำโดยบุคคลใดที่เป็นการสมรู้ร่วมคิด หรือการมีส่วนร่วมในการทรมาณด้วย

ให้รัฐภาคีแต่ละรัฐทำให้ความผิดเหล่านี้เป็นความผิดที่มีโทษ ซึ่งมีระวางโทษที่เหมาะสมกับความร้ายแรงของการกระทำเหล่านั้น

๒.๕ เขตอำนาจรัฐสากล (Universal jurisdiction)

ข้อบทที่ ๕-๘ ของอนุสัญญาต่อต้านการทรมาณฯ ได้บัญญัติเรื่องเขตอำนาจรัฐสากลไว้ดังนี้

๒.๕.๑ ข้อบทที่ ๕ บัญญัติว่า ให้รัฐภาคีแต่ละรัฐดำเนินการต่างๆ ที่อาจจำเป็นเพื่อให้ตนมีเขตอำนาจเหนือความผิดที่อ้างถึงในข้อบทที่ ๔ ในกรณีต่างๆ ดังต่อไปนี้

(ก) เมื่อความผิดเหล่านั้นเกิดขึ้นในอาณาเขตใดที่อยู่ภายใต้เขตอำนาจของตนหรือบนเรือ หรืออากาศยานที่จดทะเบียนในรัฐนั้น

(ข) เมื่อผู้ถูกกล่าวหาเป็นคนชาติของรัฐนั้น

(ค) เมื่อผู้เสียหายเป็นคนชาติของรัฐนั้นหากรัฐนั้นเห็นเป็นการสมควร

ในทำนองเดียวกัน ให้รัฐภาคีแต่ละรัฐดำเนินการเท่าที่จำเป็นเพื่อให้คนมีเขตอำนาจเหนือความผิดทั้งปวงเช่นว่า ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาอยู่ในอาณาเขตใดที่อยู่ภายใต้เขตอำนาจรัฐของตน และรัฐนั้นไม่ยอมส่งบุคคลนั้นเป็นผู้ร้ายข้ามแดนตามข้อบทที่ ๘ ให้แก่รัฐที่ระบุไว้ในวรรค ๑ ของข้อบทนี้

อนุสัญญานี้มีได้ยกเว้นเขตอำนาจทางอาญาใดที่ใช้ตามกฎหมายภายใน

๒.๕.๒ ข้อบทที่ ๖ ระบุว่า เมื่อเป็นที่พอใจ หลังจากการตรวจสอบข้อสนเทศที่ตนมีอยู่แล้วว่า พฤติการณ์แวดล้อมบังคับให้ต้องดำเนินการเช่นนั้น รัฐภาคีใดที่ผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดที่อ้างถึงในข้อบทที่ ๔ อยู่ในอาณาเขตของตน ต้องนำตัวบุคคลนั้นไปคุมขังไว้ หรือดำเนินการทางกฎหมายอื่นที่จะประกันการคงอยู่ของบุคคลนั้น การควบคุมตัวและมาตรการทางกฎหมายอื่นต้องเป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายของรัฐนั้น แต่สามารถควบคุมตัวและดำเนินการนั้นต่อไปได้เพียงเท่าที่จำเป็นที่จะทำให้การดำเนินกระบวนการทางอาญาหรือกระบวนการพิจารณาสำหรับการส่งตัวเป็นผู้ร้ายข้ามแดนสามารถกระทำได้เท่านั้น

รัฐเช่นว่าต้องดำเนินการไต่สวนเบื้องต้นในด้านข้อเท็จจริงโดยทันที

บุคคลใดที่ถูกคุมขังตามวรรค ๑ ของข้อบทนี้ ต้องได้รับความช่วยเหลือในการติดต่อโดยทันทีกับผู้แทนที่เหมาะสม ซึ่งอยู่ใกล้ที่สุดของรัฐที่ตนเป็นคนชาติ หรือกับผู้แทนของรัฐที่ตนพำนักอยู่เป็นปกติ หากบุคคลผู้นั้นเป็นบุคคลไร้สัญชาติ

เมื่อรัฐใดรัฐหนึ่งได้นำตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่งไปคุมขังไว้ตามข้อบทนี้ ให้รัฐนั้นแจ้งให้บรรดารัฐที่อ้างถึงในข้อบทที่ ๕ วรรค ๑ ทราบโดยทันทีถึงข้อเท็จจริงที่ว่าบุคคลเช่นว่าตกอยู่ภายใต้การคุมขัง และเกี่ยวกับพฤติการณ์แวดล้อมทั้งปวงที่ทำให้ต้องกักตัวบุคคลนั้นไว้ ให้รัฐซึ่งทำการไต่สวนเบื้องต้นที่ระบุไว้ในวรรค ๒ ของข้อบทนี้ รายงานผลการไต่สวนของตนให้รัฐดังกล่าวทราบโดยพลัน และให้ระบุด้วยว่าตนตั้งใจที่จะใช้เขตอำนาจนั้นหรือไม่

๒.๕.๓ ข้อบทที่ ๗ บัญญัติว่า ในกรณีต่างๆ ที่ระบุไว้ในข้อบทที่ ๕ ให้รัฐภาคีซึ่งพบตัวบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดใดที่อ้างถึงในข้อบทที่ ๔ อยู่ในอาณาเขตซึ่งอยู่ภายใต้เขตอำนาจรัฐของตน มอบเรื่องให้เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจของตน

เพื่อความมุ่งประสงค์ในการฟ้องร้องดำเนินคดี หากรัฐนั้นไม่ยอมส่งบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ร้ายข้ามแดน

ให้เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจนั้นทำคำวินิจฉัยของตนในลักษณะเดียวกันกับในกรณีของความผิดธรรมดาที่มีลักษณะร้ายแรงตามกฎหมายของรัฐนั้นในกรณีต่างๆ ที่อ้างถึงในข้อบทที่ ๕ วรรค ๒ มาตรฐานทั้งปวงของพยานหลักฐานที่จำเป็นต้องมีสำหรับการฟ้องดำเนินคดีและการพิพากษาว่ามีความผิดต้องไม่เข้มงวดน้อยกว่ามาตรฐานทั้งปวงที่ใช้บังคับสำหรับกรณีต่างๆ ที่อ้างถึงในข้อ ๕ วรรค ๑

ให้บุคคลที่ถูกดำเนินคดีที่เกี่ยวกับความผิดที่อ้างถึงในข้อบทที่ ๔ ได้รับการประกันว่าจะได้รับการปฏิบัติที่เป็นธรรมในทุกขั้นตอนของการดำเนินคดี

๒.๕.๔ ข้อบทที่ ๘ บัญญัติว่า ความผิดที่อ้างถึงในข้อบทที่ ๔ ให้ถือว่ารวมอยู่ในความผิดทั้งปวงที่ส่งตัวบุคคลเป็นผู้ร้ายข้ามแดนได้ ในสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนใดที่มีอยู่ระหว่างรัฐภาคี รัฐภาคีรับที่จะรวมเอาความผิดเช่นว่าเข้าไปอยู่ในสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนทุกฉบับที่จะทำขึ้นมาระหว่างกันในอนาคต ในฐานความผิดต่างๆ ที่ส่งตัวบุคคลเป็นผู้ร้ายข้ามแดนได้

หากรัฐภาคีรัฐใดรัฐหนึ่งซึ่งกำหนดให้การส่งผู้ร้ายข้ามแดนขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของความคงอยู่ของสนธิสัญญา ได้รับการร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนจากรัฐภาคีอีกรัฐหนึ่ง รัฐภาคีซึ่งมิได้มีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนด้วยกับรัฐภาคีนั้นมีสิทธิที่ถือเอาอนุสัญญานี้เป็นพื้นฐานทางกฎหมายสำหรับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่เกี่ยวกับความผิดเช่นว่าได้ การส่งผู้ร้ายข้ามแดนต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขอื่นๆ ที่บัญญัติไว้ตามกฎหมายของรัฐที่ได้รับการร้องขอ

รัฐภาคีทั้งปวงซึ่งมิได้กำหนดให้การส่งผู้ร้ายข้ามแดนขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของความคงอยู่ของสนธิสัญญา ต้องยอมรับว่าความผิดเช่นว่าเป็นความผิดที่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างกันได้ ภายใต้เงื่อนไขต่างๆ ที่บัญญัติไว้ตามกฎหมายของรัฐที่ได้รับการร้องขอ

เพื่อความมุ่งประสงค์ของการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างรัฐภาคีทั้งปวง ให้ถือเสมือนว่า ความผิดเช่นว่ามีได้เพียงแต่กระทำ ณ ที่ซึ่งความผิดนั้นเกิดขึ้นเท่านั้น แต่ได้กระทำในอาณาเขตของรัฐซึ่งมีพันธกรณีที่จะต้องทำให้ตนมีเขตอำนาจเหนือการกระทำ ความผิดนั้นตามข้อบทที่ ๕ วรรค ๑ ด้วย

๒.๕.๕ ข้อบทที่ ๙ ระบุว่า รัฐภาคีทั้งปวงต้องเสนอมาตรการให้ความช่วยเหลือกันและกันให้มากที่สุดในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีอาญาที่เกี่ยวข้องกับ

ความผิดใดที่อ้างถึงในข้อบทที่ ๔ รวมทั้งการจัดส่งพยานหลักฐานทั้งปวงที่ตนมีอยู่เท่าที่จำเป็น สำหรับการดำเนินคดีนั้นให้ด้วย

รัฐภาคีทั้งปวงต้องปฏิบัติตามพันธกรณีของตนตามวรรค ๑ ของข้อนี้ โดยสอดคล้องกับสนธิสัญญาว่าด้วยการช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางการศาลที่อาจมีอยู่ระหว่างกัน

๒.๖ การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่

ข้อบทที่ ๑๐ บัญญัติว่า รัฐภาคีแต่ละรัฐต้องประกันว่า การศึกษาและข้อสนเทศเกี่ยวกับการห้ามการทรมานเข้าไปบรรจุอย่างสมบูรณ์ในหลักสูตรการฝึกอบรมบุคลากรที่มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย ทั้งที่เป็นพลเรือนหรือทหาร พนักงานทางการแพทย์ เจ้าหน้าที่ของรัฐและบุคคลอื่นๆ ที่อาจเกี่ยวข้องกับการควบคุมตัว การสอบสวนหรือการประติบัติต่อปัจเจกบุคคลที่ตกอยู่ภายใต้ภาวะของการถูกจับ การกักขัง หรือการจำคุก ไม่ว่าจะในรูปแบบใด

ให้รัฐภาคีแต่ละรัฐนำข้อห้ามนี้เข้าไปบรรจุอยู่ในกฎหมาย หรือคำสั่งที่ออกมาเกี่ยวกับหน้าที่และภารกิจของบุคคลเช่นว่า

๒.๗ การทบทวนกระบวนการคุมขัง

ข้อบทที่ ๑๑ บัญญัติว่า ให้รัฐภาคีแต่ละรัฐพิจารณาทบทวนอย่างมีระบบสำหรับกฎหมาย คำสั่ง วิธีการและแนวทางปฏิบัติในการไต่สวน ตลอดจนการจัดระเบียบทั้งปวง สำหรับการควบคุมและการประติบัติต่อบุคคลที่ตกอยู่ในภาวะของการจับ การกักขัง และการจำคุก ไม่ว่าจะในรูปแบบใด ในอาณาเขตที่อยู่ภายใต้เขตอำนาจของตน เพื่อที่จะป้องกันมิให้เกิดมีการทรมานใดขึ้น

๒.๘ การสอบสวนอย่างทันที

ข้อบทที่ ๑๒ บัญญัติว่า ให้รัฐภาคีแต่ละรัฐประกันว่า เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจของตน ดำเนินการสืบสวนโดยพลัน และโดยปราศจากความล่าเอียง เมื่อใดก็ตามที่มีมูลเหตุอันสมเหตุสมผลที่จะเชื่อได้ว่า ไม่มีการกระทำการทรมานเกิดขึ้นในอาณาเขตใดที่อยู่ภายใต้เขตอำนาจของตน

๒.๙ สิทธิของเหยื่อในการร้องเรียน

ข้อบทที่ ๑๓ บัญญัติว่า ให้รัฐภาคีแต่ละรัฐประกันว่า บังเจกบุคคลที่อ้างว่าตนถูกทรมานในอาณาเขตใดก็ตามที่อยู่ภายใต้เขตอำนาจของรัฐนั้น มีสิทธิที่จะร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจของรัฐนั้น และที่จะทำให้กรณีของตนได้รับการพิจารณาตรวจสอบโดยพลันและโดยปราศจากความล่าเอียงโดยเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจของรัฐนั้น ให้ดำเนินขั้นตอนทั้งปวงเพื่อ

ประกันว่า ผู้ร้องทุกข์และพยานได้รับความคุ้มครองให้พ้นจากการประทุษร้ายหรือการข่มขู่ให้หวาดกลัวทั้งปวงอันเป็นผลจากการร้องทุกข์ หรือการให้พยานหลักฐานของบุคคลนั้น

๒.๑๐ สิทธิของเหยื่อในการได้รับการเยียวยา

ข้อบทที่ ๑๔ บัญญัติว่า ให้รัฐภาคีแต่ละรัฐประกันในระบบกฎหมายของตนว่า ผู้ถูกทำร้ายจากการกระทำความผิดได้รับการชดเชยทดแทนและมีสิทธิซึ่งสามารถบังคับคดีได้ที่จะได้รับสินไหมทดแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอ รวมทั้งวิถีทางที่จะได้รับการบำบัดฟื้นฟูอย่างเต็มรูปแบบที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ในกรณีที่ผู้ถูกทำร้ายเสียชีวิตอันเป็นผลจากการกระทำความผิด ให้ผู้อยู่ในอุปการะของบุคคลนั้นมีสิทธิที่จะได้รับสินไหมทดแทน

ไม่มีความใดในข้อนี้ที่มีผลกระทบต่อสิทธิโดยของผู้เสียหายหรือบุคคลอื่นในอันที่จะได้รับสินไหมทดแทนซึ่งอาจมีอยู่ตามกฎหมายภายใน

๒.๑๑ พยานหลักฐานที่รับฟังไม่ได้ (Inadmissible evidence)

ข้อบทที่ ๑๕ บัญญัติว่า ให้รัฐภาคีแต่ละรัฐประกันว่า จะยกคำให้การใดที่พิสูจน์ได้ว่า ได้ให้โดยเป็นผลจากการทรมาน ขึ้นอ้างเป็นหลักฐานในการดำเนินคดีใดมิได้ เว้นแต่จะใช้เป็นหลักฐานผูกมัดบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิด ในฐานะเป็นหลักฐานว่าคำให้การได้มาโดยวิธีนั้น

๓. สรุปข้อเท็จจริงในพื้นที่ที่มีการกล่าวหาว่า มีการซ้อมทรมาน

กรณีที่มีการร้องเรียนอย่างสม่ำเสมอว่า ในพื้นที่ทั่วประเทศมีการกล่าวหาว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ใช้อำนาจในการปิดล้อม ตรวจค้น จับกุม และการซักถาม และได้มีการซ้อมทรมานอย่างไม่เป็นธรรมเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา จังหวัดนราธิวาส และอำเภอจะนะ นาทวี เทพา และสะบ้าย้อย ของจังหวัดสงขลา) ตั้งแต่ในช่วงปี ๒๕๔๗ เป็นต้นมา^๓ ถือว่าเป็นการปะทุของเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ครั้งสำคัญ และทำให้มีเหตุการณ์รุนแรงอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน การที่รัฐบาลหรือฝ่ายความมั่นคงประกาศเขตพื้นที่กฏอัยการศึก ตามพระราชบัญญัติกฏอัยการศึก พุทธศักราช ๒๕๕๗ และการประกาศใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๕๘ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อเป็นกลไกหนึ่งในการป้องกันหรือระงับเหตุการณ์ความรุนแรง และรักษาความสงบเรียบร้อยในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ นั้น คณะกรรมการ

^๓ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, สิทธิในกระบวนการยุติธรรมในกรณีการตรวจสอบคำร้องที่กล่าวหาว่ามีการกระทำความผิด และการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่ไร้มนุษยธรรมในจังหวัดชายแดนภาคใต้, ๒๕๕๗

สิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้รับการร้องเรียนเกี่ยวกับการใช้อำนาจอย่างไม่เป็นธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการกระทำทรมาณกับผู้ต้องสงสัยว่าเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งถูกกระทำโดยเจ้าหน้าที่ทหารและเจ้าหน้าที่ตำรวจหลายกรณีที่ถูกกล่าวหา

การกระทำที่ถือว่าเป็นการทรมาณในทางสากล คือ การกระทำใด ๆ ที่ทำอย่างจงใจ เพื่อให้เกิดความเจ็บปวดหรือทรมาณทางกายหรือจิตใจต่อบุคคล เพื่อตอบสนองเป้าหมายของการสอบสวนทางอาญาและเพื่อเป็นการข่มขู่ เป็นการลงโทษบุคคล เป็นมาตรการป้องกัน เป็นบทลงโทษ หรือเพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ การทรมาณจึงเป็นการใช้วิธีการใด ๆ ต่อบุคคล เพื่อลบลู่บุคคลผู้เป็นเหยื่อ หรือลดทอนศักยภาพทางกายหรือจิตใจ แม้ว่าวิธีการเหล่านั้นอาจไม่ทำให้เกิดความเจ็บปวดทางกายหรือจิตใจ ก็ตาม การทรมาณมีหลายรูปแบบเท่าที่มีการกล่าวหา เช่น การช็อตด้วยไฟฟ้า การใช้เท้าเหยียบย้ำ การบังคับให้อยู่ในท่วงท่าที่สร้างความเจ็บปวด การทุบตี การทำให้ขาดอากาศหายใจ การใส่หูหรือจี้ การบังคับไม่ให้รับประทานอาหาร ไม่ให้หลับนอน และไม่ให้สื่อสาร การข่มขู่คุกคามในรูปแบบต่าง ๆ เป็นต้น โดยในช่วงตั้งแต่ได้รับคำร้องมาในปี ๒๕๕๐ ถึงเดือนมิถุนายน ๒๕๕๖ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้รับเรื่องร้องเรียนจำนวนหลักกว่าสองร้อยคำร้องแต่เป็นคำร้องที่มีลักษณะเข้าข่ายของการกระทำทรมาณในพื้นที่จังหวัดภาคใต้ ได้แก่ สี่อำเภอของจังหวัดสงขลา จังหวัดยะลา จังหวัดปัตตานี และจังหวัดนราธิวาส จำนวน ๗๑ คำร้อง

กรณีที่มีผู้ร้อง ผู้เสียหาย และองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องได้กล่าวหาว่า ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีการซ้อมทรมานอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่สำคัญและอยู่ในความสนใจของหน่วยงานด้านสิทธิมนุษยชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทั้งนี้ เพราะประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี เมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๐ และมีผลบังคับใช้กับประเทศไทย เมื่อวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

มีผลให้ประเทศไทย ต้องจัดทำรายงานสถานการณ์การดำเนินการตามอนุสัญญาดังกล่าวเสนอไปยังคณะกรรมการอนุสัญญาฯ ของสหประชาชาติ ภายในปีนี้ (๒๕๕๖) โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรมเป็นผู้ดำเนินการจัดทำรายงานดังกล่าว และได้จัดส่งไป ทั้งนี้ นอกเหนือจากรายงานฯ ซึ่งจัดทำโดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพแล้ว คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ก็เป็นอีกองค์กรหนึ่งที่ต้องจัดทำรายงานคู่ฉบับ หรือจะเรียกว่า รายงานคู่ขนาน หรือรายงานเงา (Shadow report) เพื่อเสนอไปยังคณะกรรมการอนุสัญญาฯ ของสหประชาชาติ เช่นเดียวกัน

๔. ข้อค้นพบที่สำคัญ

จากการที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการปฏิบัติการยุทธศาสตร์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้มีการลงพื้นที่พบผู้เสียหายหรือญาติของผู้เสียหายเพื่อสอบถามข้อเท็จจริงเพิ่มเติม การจัดประชุมแลกเปลี่ยนข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และองค์กรเอกชนด้านสิทธิมนุษยชน และการตรวจเยี่ยมสถานที่ควบคุมตัวได้ประมวลข้อมูลแล้วมีข้อค้นพบที่สำคัญ ดังนี้

๔.๑ จากการตรวจสอบกรณีต่าง ๆ และติดตามสถานการณ์การซ้อมทรมานอย่างใกล้ชิด มีข้อกังวลว่า การซ้อมทรมานที่เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะแรก หลังจากเกิดเหตุการณ์ปล้นปืนเมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๔๗ ได้เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ โดยอาจเป็นการรู้เห็นเป็นใจของเจ้าหน้าที่และผู้บริหารระดับสูงที่เกี่ยวข้องบางคน

๔.๒ การทรมาน โดยการซ้อมทำร้ายร่างกาย และการขู่เชิญให้กลัว ได้มีการใช้กันอย่างแพร่หลาย โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือโดยการรู้เห็นเป็นใจโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ อ้างว่าเป็นการปฏิบัติการเพื่อ “ขยายผล” โดยมีวัตถุประสงค์พิเศษเพื่อหาข่าว ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการก่อความไม่สงบ หรือเพื่อเป็นการลงโทษผู้ต้องสงสัยโดยพลการ เนื่องจากเจ้าหน้าที่เชื่อว่าบุคคลเหล่านั้นเป็นผู้กระทำความผิดต่อความมั่นคงของรัฐจริง

ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของการทรมานมักเป็นผู้ต้องสงสัยที่เป็นชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายู โดยพบว่า เจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงบางคนอาจมีทัศนคติเชิงลบกับกลุ่มบุคคลดังกล่าว

กฎหมายพิเศษ ได้แก่ พระราชบัญญัติกักขังการศึก พุทธศักราช ๒๕๕๑ และพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ การบังคับใช้ได้เปิดช่องให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงกระทำการซ้อมทรมานได้โดยง่าย เช่น การเข้าตรวจค้นจับกุมผู้ต้องสงสัยโดยไม่ต้องมีหมาย การให้อำนาจเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารกักตัวบุคคลไว้ได้เป็นเวลาถึง ๗ วัน โดยในบางกรณีไม่มีโอกาสได้รับการเยี่ยมจากญาติหรือปรึกษาทนายความ รวมทั้ง การควบคุมตัวตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินเป็นเวลา ๓๐ วัน ในสถานที่ที่มีไซ้เป็นที่ควบคุมตัวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๔.๓ มีรูปแบบการทรมานที่หลากหลาย เพื่อให้เกิดอันตรายต่อร่างกายและจิตใจ หรือเป็นการกระทำที่ย่ำยีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตามที่กล่าวมาแล้ว

๔.๔ ผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำการทรมานมักจะเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารและตำรวจ ที่ปฏิบัติการจับกุม ควบคุมตัว และซักถามผู้ต้องสงสัยที่ถูกจับกุมภายใต้กฎหมายพิเศษ โดยการซ้อมทรมานมักเกิดขึ้นในขณะที่หรือหลังจากการจับกุม หรือในสถานที่ควบคุมตัวของทางราชการที่ผู้ถูกควบคุมตัวไม่ได้รับการเยี่ยมจากญาติหรือมีโอกาสปรึกษากับทนายความ

๔.๕ สถานการณ์ที่ควบคุมตัวไม่ได้มาตรฐานตามเกณฑ์สากล เนื่องจากอำนาจตามกฏอัยการศึก นั้น ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารสามารถกักตัวบุคคลไว้ในสถานที่ใดก็ได้ และการควบคุมตัวตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินนั้น ก็ไม่เหมาะสม เช่น ศูนย์เสริมสร้างความสมานฉันท์ ค่ายอชิงยุทธบริหาร และค่ายกรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ นอกจากนี้ สถานที่คุมขังไม่ได้อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบและดูแลของหน่วยงานอิสระ หรือหน่วยงานที่แยกต่างหากจากหน่วยงานที่จับกุมและสอบสวน ทำให้ไม่มีกรตรวจสอบถ่วงดุล

๔.๖ หน่วยงานด้านความมั่นคง โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายพิเศษยังไม่ได้กำหนดให้มีมาตรการในการป้องกันการซ้อมทรมานอย่างเพียงพอ เช่น กฏระเบียบปฏิบัติในการตรวจค้น จับกุมผู้ต้องสงสัย การตรวจร่างกายผู้ถูกจับกุม ระเบียบในการรับตัว และ ส่งตัวผู้ถูกควบคุม การเยี่ยม การพบทนายความ การแจ้งญาติ การแจ้งสิทธิและข้อกล่าวหาและเหตุผลในการจับกุม ฯลฯ ซึ่งโดยแท้จริงแล้วมีระเบียบปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ระเบียบของกรมราชทัณฑ์และหลักมาตรฐานสากลที่สามารถนำมาปรับใช้ได้อยู่แล้ว

๔.๗ มีกรณีซ้อมทรมานจำนวนมากที่ไม่ได้มาร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งจากข้อมูลของศูนย์ทนายความมุสลิมที่รับเรื่องร้องเรียน ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ถึง เดือนธันวาคม ๒๕๕๑ ได้มีผู้มาร้องเรียนกรณีการซ้อมทรมานจำนวนมากถึง ๘๒ กรณี ซึ่งบางกรณีได้มีการร้องเรียนไปยังผู้บังคับบัญชาระดับสูง และทราบว่ามีบางกรณีที่เจ้าหน้าที่ระดับสูงได้สอบสวนและลงโทษเจ้าหน้าที่ที่กระทำผิดตามข้อกล่าวหาไปแล้ว อย่างไรก็ตาม โดยทั่วไปเมื่อมีการร้องเรียนเพื่อขอให้ตรวจสอบกรณีข้อกล่าวหาว่ามีการซ้อมทรมานหน่วยงานที่มีส่วนรับผิดชอบต่อข้อกล่าวหา นั้น ๆ มักไม่ให้ความสำคัญกับเหยื่อ ที่ถูกซ้อมทรมาน ไม่นอญญาติให้คณะอนุกรรมการฯ ที่ได้รับมอบหมาย เข้าเยี่ยมโดยทันทีที่มี การร้องขอ โดยมีกฏระเบียบต่าง ๆ นอกจากนี้ ไม่สามารถสัมภาษณ์ผู้ถูกควบคุมตัวได้โดยลำพังและอิสระ อนึ่ง มีเพียงบางกรณีที่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบภายในต่อข้อกล่าวหา เรื่องการซ้อมทรมานนั้น ๆ ซึ่งคณะกรรมการตรวจสอบภายในมักเป็นบุคคลในหน่วยงานเดียวกัน จึงทำให้ไม่มีความโปร่งใสและเที่ยงธรรม โดยจะรายงานผลการตรวจสอบว่า ไม่มีเหตุการณ์ซ้อมทรมานตามข้อกล่าวหาซึ่งขัดกับผลการตรวจร่างกายของผู้เสียหายซึ่งเป็นหลักฐานทางการแพทย์

๔.๘ ผู้เสียหายซึ่งเป็นเหยื่อของการถูกซ้อมทรมานได้รับบาดเจ็บทั้งทางร่างกายและจิตใจ บางรายเสียชีวิต แต่ไม่มีการรักษาพยาบาล รวมทั้งการติดตามรักษาพยาบาลและการฟื้นฟูร่างกายและสภาพจิตใจอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ การชดเชยค่าเสียหายที่ได้รับจากการซ้อมทรมานให้แก่เหยื่อหรือครอบครัวใด ๆ ยังมีอุปสรรคข้อขัดข้อง

๔.๘ มาตรการทางกฎหมายไม่เอื้อต่อการส่งเสริมและคุ้มครองเหยื่อที่ถูกซ้อมทรมาน เช่น กรณีที่เหยื่อต้องไปแจ้งความร้องทุกข์ต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบกับการซ้อมทรมานเอง การที่กฎหมายพิเศษ เช่น พระราชบัญญัติกัญชากัญชง พุทธศักราช ๒๕๕๗ มาตรา ๑๖ ที่ให้ความคุ้มครองเจ้าหน้าที่ที่ไม่ต้องรับผิดชอบต่อการกระทำหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นอย่างหนึ่งอย่างใดในเรื่องอำนาจของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร บุคคลจะร้องขอค่าเสียหายหรือค่าปรับอย่างหนึ่งอย่างใดแก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารไม่ได้เลย นอกจากนี้ เหยื่อมีอุปสรรคในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม คือ มีความหวาดกลัวต่อการคุกคามข่มขู่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง การไม่กล้าร้องเรียนไม่กล้าไปแจ้งความ

๔.๑๐ หากปรากฏข้อเท็จจริงเป็นที่ประจักษ์และมีพยานหลักฐานเพียงพอว่า บุคคลใดที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดกฎหมาย ก็ให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการตามกฎหมายทุกกรณี เพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมโดยเร็ว เพื่อให้ศาลพิพากษาลงโทษต่อไป

จากข้อค้นพบดังกล่าว คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มีการเสนอมาตรการการแก้ไขปัญหา รวม ๕ ด้าน คือ (๑) มาตรการด้านกฎหมาย (๒) มาตรการด้านสิทธิมนุษยชนศึกษา (๓) มาตรการด้านกลไกการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน (๔) มาตรการด้านกระบวนการยุติธรรม และ (๕) มาตรการด้านการเยียวยา กับมีข้อเสนอเชิงนโยบายต่อรัฐบาลไปหลายประการ

ทั้งนี้ โดยมุ่งประสงค์ให้รัฐบาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้พิจารณาให้เป็นไปตามกรอบในกลไกของการป้องกัน การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ตลอดจนการเยียวยา เพื่อเป็นหลักประกันให้กับประชาชน รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐในการประสานความร่วมมือ เพื่อมิให้มีการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือไม่ปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี โดยมีเป้าประสงค์เพื่อประสานความร่วมมือโดยมิใช่มุ่งแต่จะจับผิด ซึ่งหากมีการดำเนินการตามมาตรการการแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่ได้เสนอ เชื่อได้ว่าจะเป็นหนทางหนึ่งในการขจัดเงื่อนไขที่จะสร้างความไม่เป็นธรรมในพื้นที่ได้ จากข้อเสนอในมาตรการการแก้ไขปัญหา และข้อเสนอเชิงนโยบายดังกล่าวแล้ว คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้รับการตอบสนองและขานรับจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะหน่วยงานด้านความมั่นคงที่น้อมรับและให้ความร่วมมือ และประสานงานจนก่อให้เกิดบริบทและมิติในเชิงสร้างสรรค์ในกระบวนการยุติธรรมมากขึ้น

๕. กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่ห้ามการทรมาน

การทรมานถูกห้ามในสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศจำนวนหลายฉบับ เช่น

๕.๑ ข้อบทที่ ๕ ของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights: UDHR) ที่ระบุว่า บุคคลใดจะถูกกระทำทรมานหรือการปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรืออ้ายยัศศักดิ์ศรีไม่ได้

๕.๒ ข้อบทที่ ๗ ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) บัญญัติว่า บุคคลจะถูกทรมาน หรือได้รับการประติบัติ หรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือต่ำช้ามิได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บุคคลจะถูกใช้ในการทดลองทางการแพทย์ หรือทางวิทยาศาสตร์โดยปราศจากความยินยอมอย่างเสรีของบุคคลนั้นมิได้

๕.๓ ข้อบทที่ ๑๐ ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) บัญญัติว่า บุคคลทั้งปวงที่ถูกลิดรอนเสรีภาพต้องได้รับการประติบัติด้วยความมีมนุษยธรรม และความเคารพในศักดิ์ศรีแต่กำเนิดแห่งความเป็นมนุษย์

๕.๔ อนุสัญญาต่อต้านการทรมาน (CAT) เป็นกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่ครอบคลุมเรื่องทรมานในทุกด้านทั้งคำนิยาม หลักการสากล มาตรการป้องกัน และมาตรการเยียวยาสำหรับผู้ถูกทรมาน

๕.๕ ข้อบทที่ ๓๗ ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก บัญญัติว่า จะไม่มีเด็กคนใดได้รับการทรมานหรือถูกประติบัติหรือลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือต่ำช้า จะไม่มีการลงโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิตที่ไม่มีโอกาสจะได้รับการปล่อยตัว สำหรับความผิดที่กระทำโดยบุคคลที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี

๕.๖ ข้อบทที่ ๑๐ ของอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของแรงงานอพยพและสมาชิกครอบครัว บัญญัติว่า ไม่มีแรงงานอพยพหรือสมาชิกครอบครัวคนใดได้รับการทรมานหรือถูกประติบัติหรือลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือต่ำช้า

๕.๗ ข้อบทที่ ๑๕ ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ บัญญัติว่า บุคคลจะถูกทรมานหรือได้รับการปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรืออ้ายยัศศักดิ์ศรีมิได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลจะถูกใช้ในการทดลองทางการแพทย์หรือทางวิทยาศาสตร์ โดยปราศจากความยินยอมอย่างเสรีของบุคคลนั้นมิได้

นอกจากนี้ ตราสารระดับภูมิภาคในทวีปแอฟริกา ทวีปอเมริกา กลุ่มประเทศอาหรับ และทวีปยุโรปก็ห้ามการทรมานเช่นกัน ตลอดจน Soft laws ทั้งระดับระหว่างประเทศ และระดับภูมิภาคล้วนบัญญัติห้ามการทรมานเช่นกัน

๖. แนวทางและข้อเสนอแนะจากกระบวนการ **Universal Periodic Review (UPR)** เกี่ยวกับอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ รวมทั้งพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ (OPCAT)

๖.๑ แนวทางตามกระบวนการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชน (Universal Periodic Review (UPR)) หรือการตรวจสอบสถานการณ์สิทธิมนุษยชนภายใต้กระบวนการ UPR^๔

UPR เป็นกระบวนการตรวจสอบสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศที่เป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติทุกประเทศ เป็นหนึ่งในกลไกของคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งองค์การสหประชาชาติ (UN Human Rights Council – HRC) HRC ถูกตั้งขึ้นแทนคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (UN Commission on Human Rights) ตามมติที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติที่ ๖๐/๒๕๑ เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ก่อนหน้านี้อสหประชาชาติมีกลไกการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนอยู่ แต่กลไกดังกล่าวได้ตรวจสอบประเทศสมาชิกเป็นการทั่วไปและมีข้อจำกัดบางประการ เช่น

๖.๑.๑ กลไกตรวจสอบที่จัดตั้งขึ้นตามอนุสัญญาสิทธิมนุษยชนฉบับต่าง ๆ หรือที่เรียกว่า Treaty Bodies เป็นการตรวจสอบการเคารพสิทธิมนุษยชนตามพันธกรณีในอนุสัญญาระหว่างประเทศ การตรวจสอบในกรณีจำกัดเฉพาะประเทศที่เป็นภาคีอนุสัญญานั้น ๆ โดยประเทศที่เป็นภาคีจะต้องทำรายงานการปฏิบัติตามบทบัญญัติของอนุสัญญานั้น ๆ เสนอต่อคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญประจำอนุสัญญา (Treaty Bodies) รวมถึงการรับข้อร้องเรียนการละเมิดสิทธิตามอนุสัญญานั้น ๆ (เฉพาะในกรณีที่ประเทศภาคียอมรับอำนาจของคณะกรรมการในการพิจารณาข้อร้องเรียน)

๖.๑.๒ กลไกพิเศษที่เรียกว่า Special Procedures เป็นการตรวจสอบโดยผู้เสนอรายงานพิเศษ (Special rapporteur) ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญที่ได้รับการแต่งตั้งโดยมติที่ประชุม UNHRC หรือ HRC เพื่อศึกษาปัญหาสิทธิมนุษยชนเรื่องใดเรื่องหนึ่ง (Thematic issues) หรือในประเทศใดประเทศหนึ่งเป็นการเฉพาะ (Country situations) โดยผู้เสนอรายงานพิเศษมักเดินทางไปยังประเทศที่เกี่ยวข้องเพื่อรวบรวมข้อมูลที่เป็นประเด็นปัญหา นำมาวิเคราะห์และจัดทำข้อเสนอแนะต่อสหประชาชาติต่อไป ทั้งนี้ การเดินทางไปปฏิบัติหน้าที่ในประเทศต่าง ๆ ของผู้เสนอรายงานพิเศษจะต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐบาลประเทศนั้นก่อน

ดังนั้น กระบวนการ UPR จึงเป็นกลไกที่มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบการเคารพสิทธิมนุษยชนของประเทศสมาชิกสหประชาชาติทุกประเทศโดยเท่าเทียมกัน และพิจารณาการเคารพสิทธิมนุษยชนประเภทต่าง ๆ ในภาพรวมบนหลักการของความเชื่อมโยงและเกี่ยวพันกันระหว่างสิทธิประเภทต่าง ๆ

^๔ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, การติดตามการปฏิบัติตามกติกาอนุสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน, ๒๕๕๕

UPR จึงเป็นกลไกใหม่ของคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งองค์การสหประชาชาติ ซึ่งทำหน้าที่ในการตรวจสอบกรณีสิทธิมนุษยชนของประเทศที่เป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติ โดยรัฐที่ถูกทบทวน (State under review) จะต้องส่งรายงานของประเทศ (National report) ให้กับคณะมนตรีฯ ทางสำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (Office of the High Commissioner for Human Rights: OHCHR) ซึ่งทำหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกให้กับคณะมนตรีฯ จะรวบรวมรายงานอีกสองฉบับ ฉบับแรก คือ ฉบับผู้มีส่วนร่วม (Stakeholder report) ซึ่งกล่าวอย่างง่ายที่สุด คือ รายงานที่มาจากองค์กรพัฒนาเอกชนและอีกฉบับเป็นรายงานขององค์การสหประชาชาติเอง รายงานทั้งสามฉบับจะต้องเปิดเผยกับองค์การสหประชาชาติและเผยแพร่ให้กับรัฐอื่น เพื่อให้รัฐอื่นจะได้มีข้อเสนอแนะ (Recommendation) หรือการสอบถามก่อนถึงการประชุมไปยังประเทศที่ถูกตรวจสอบล่วงหน้า ประเทศสมาชิกสหประชาชาติทั้ง ๑๙๒ ประเทศ จะต้องจัดทำรายงานทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศ เพื่อเสนอต่อคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนฯ อย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีข้อยกเว้น โดยการทบทวนรอบแรกจะใช้เวลา ๔ ปี ๆ ละ ๔๘ ประเทศ

๖.๑.๓ ความสำคัญของรายงาน UPR

รายงาน UPR ถือเป็นรายงานภาพรวมสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศในทุกด้าน ทั้งในด้านสิทธิทางการเมืองและสิทธิพลเมือง สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รวมทั้งสิทธิของบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ภายในประเทศ ซึ่งจะถือว่าเป็นครั้งแรกที่ประเทศไทยได้จัดทำรายงานภาพรวมสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในลักษณะดังกล่าว โดยจะเป็นเอกสารสำคัญที่จะใช้เป็นตัววัดความก้าวหน้าด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศและเป็นตัวบ่งชี้ถึงความท้าทายหรือปัญหาต่าง ๆ ด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยยังคงมีอยู่ วัตถุประสงค์ของรายงาน UPR ก็เพื่อให้ทุกประเทศได้ประเมินตัวเองในด้านสิทธิมนุษยชนผ่านการปรึกษาหารือกับภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องระหว่างภาครัฐ ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน เพื่อให้การประเมินอยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริง มีความสมบูรณ์รอบด้าน ทั้งจุดอ่อนและจุดแข็งเพื่อนำมาใช้ผลักดันให้เกิดความก้าวหน้าต่อไป

๖.๑.๔ วัตถุประสงค์ของ UPR

- (๑) เพื่อให้สถานการณ์สิทธิมนุษยชนในพื้นที่ต่าง ๆ ได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น
- (๒) เพื่อประเมินพัฒนาการที่ดีและประเด็นปัญหาที่ยังเป็นอุปสรรคในการปฏิบัติตามพันธกรณีด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศสมาชิก

(๓) เพื่อส่งเสริมศักยภาพของประเทศสมาชิกในการเคารพและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนผ่านการให้ความช่วยเหลือทางวิชาการ

(๔) เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และแนวปฏิบัติที่ดีระหว่างประเทศสมาชิกและกับผู้มีส่วนได้เสีย

(๕) เพื่อส่งเสริมความร่วมมือในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

(๖) เพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกลไกของสหประชาชาติด้านสิทธิมนุษยชน เช่น HRC คณะกรรมการประจำอนุสัญญาต่าง ๆ และสำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ

๖.๑.๕ แนวทางการตรวจสอบหรือทบทวน พิจารณาจากพันธกรณีระหว่างประเทศตาม (๑) กฎบัตรสหประชาชาติ (๒) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (๓) อนุสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศนั้น ๆ เป็นภาคี (๔) คำมั่นในการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนที่ประเทศสมาชิกแถลงในโอกาสต่าง ๆ และ (๕) กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศในกรณีที่เกี่ยวข้อง

๖.๑.๖ การตรวจสอบหรือการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของไทย

ประเทศไทยได้เข้าผู้การตรวจสอบสถานการณ์สิทธิมนุษยชนตามกระบวนการ UPR ในปี ๒๕๕๔ โดยรัฐบาลไทยได้เสนอรายงานต่อคณะทำงาน UPR ในการประชุมครั้งที่ ๑๒ เมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๔ และคณะทำงานฯ จะเสนอรายงานผลการตรวจสอบประเทศไทยต่อที่ประชุม HRC สมัยที่ ๑๕ ในเดือนมีนาคม ๒๕๕๕

คณะทำงาน UPR มีข้อเสนอแนะต่อประเทศไทยในประเด็นต่าง ๆ รวมทั้งสิ้น ๑๑๒ ข้อ ซึ่งคณะผู้แทนไทยเข้าร่วมประชุมคณะทำงานฯ ได้แถลงยอมรับที่จะดำเนินการตามข้อเสนอแนะจำนวน ๑๐๐ ข้อ ส่วนอีก ๑๒ ข้อ ได้ขอนำกลับมาหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเทศก่อน และจะแจ้งผลให้ HRC ทราบซึ่งต่อมารทบทวนข้อเสนอแนะดังกล่าวใน ๑๒ ข้อ ได้มีการยอมรับที่จะดำเนินการบางข้อ และมี ๑๘ ข้อ ที่ไม่อาจยอมรับที่จะดำเนินการได้

๖.๒ ข้อเสนอแนะจากกระบวนการ UPR ของประเทศต่าง ๆ ที่มีต่อประเทศไทย

๖.๒.๑ การปรับปรุงกฎหมายสิทธิมนุษยชนภายในประเทศ

ลำดับที่ ๑๒ Include a definition of torture into the Criminal Code, in line with Art. 1 of the Convention against Torture (CAT). (Austria)

รวมคำนิยามของ “การทรมาน” ในประมวลกฎหมายอาญา เพื่อให้สอดคล้องกับข้อ ๑ ของอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมานฯ (ออสเตเรีย)

ลำดับที่ ๑๓ Enact legislation criminalizing torture and amend all relevant laws to fully comply with the obligations under CAT. (Canada)

ออกกฎหมายให้การทรมานเป็นความผิดอาญา และแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งหมดเพื่อให้สอดคล้องกับพันธกรณีภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมานฯ (แคนาดา)

๖.๒.๒ สถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ลำดับที่ ๕๕ Investigate allegations of human rights abuses by all parties in the southern border provinces of Thailand. (Australia)

สอบสวนข้อกล่าวหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยทุกฝ่ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย (ออสเตรเลีย)

๖.๒.๓ การอำนวยความสะดวก

ลำดับที่ ๑๐๒ Promptly investigate all allegations of human rights violations, including in the three southernmost provinces, and bring perpetrators to justice. (Canada)

สอบสวนข้อกล่าวหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนทั้งหมดโดยพลัน รวมทั้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ (แคนาดา)

๖.๓ พิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ

๖.๓.๑ หลักการสำคัญของพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ

พิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ (OPCAT) มีหลักการสำคัญเพื่อป้องกันการทรมานและการปฏิบัติที่ไม่ดีต่อผู้ที่ถูกลิดรอนเสรีภาพและอยู่ในสถานที่คุมขังประเภทต่าง ๆ โดยการจัดตั้งระบบการตรวจเยี่ยมสถานที่คุมขังอย่างสม่ำเสมอ สถานที่คุมขังซึ่งอยู่ในข่ายที่ต้องได้รับการตรวจเยี่ยม เช่น เรือนจำ โรงพัก สถานพินิจ สถานกักกันของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ค่ายทหาร ค่ายผู้หนีภัยการสู้รบ จุดกักตัวของท่าเรือและท่าอากาศยาน และสถาบันจิตเวช เป็นต้น

ในการตรวจเยี่ยมสถานที่คุมขังดังกล่าว พิธีสารฯ ได้กำหนดให้ดำเนินการโดยกลไก ๒ ระดับ คือ (๑) กลไกระหว่างประเทศ (International body) ได้แก่ คณะอนุกรรมการว่าด้วยการป้องกันการทรมาน (Subcommittee on Prevention of Torture: SPT) ซึ่งเป็นกลไกย่อยภายใต้คณะกรรมการประจำอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ และ (๒) กลไกป้องกันระดับชาติ (National Preventive Mechanism: NPM) ตามที่รัฐภาคีพิธีสารฯ จะเป็นผู้กำหนด

๖.๓.๒ กลไกป้องกันระดับชาติ (NPM)

NPM มีหน้าที่ (๑) ดำเนินการตรวจเยี่ยมสถานที่คุมขังประเภทต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ และ (๒) จัดทำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการป้องกันการทรมานแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและจัดทำข้อสังเกตเกี่ยวกับร่างกฎหมายหรือกฎหมายที่มีอยู่ เพื่อป้องกันการทรมานมิให้เกิดขึ้นในสถานที่คุมขัง ด้วยเหตุนี้ รัฐภาคีของพิธีสารฯ จึงต้องประกันความเป็นอิสระของ NPM และ

จัดสรรทรัพยากรที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน รวมถึงต้องให้ NPM มีอำนาจสามารถเข้าถึงสถานที่คุมขัง ข้อมูล และบุคคลที่เกี่ยวข้องได้ทั้งหมด

พิธีสารฯ มิได้กำหนดว่า NPM จะเป็นองค์กรใดและไม่จำเป็นต้องมีองค์กรเดียว อาจมีมากกว่าหนึ่งองค์กรก็ได้ขึ้นอยู่กับรัฐภาคีเป็นผู้กำหนด แต่ประเด็นสำคัญคือ NPM ต้องมีความเป็นอิสระ อย่างไรก็ตาม คณะอนุกรรมการว่าด้วยการป้องกันการทรมาน (SPT) ได้เคยเสนอแนะว่า NPM ควรตั้งขึ้นโดยกระบวนการสาธารณะ ครอบคลุม และโปร่งใส มีการปรึกษาหารือกับภาคส่วนต่าง ๆ เช่น สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หน่วยงานด้านการตรวจสอบต่าง ๆ ภาคประชาสังคมด้านสิทธิมนุษยชน ภาควิชาการ และสมาชิกรัฐสภา ดังนั้น รูปแบบของ NPM อาจเป็นการจัดตั้งองค์กรใหม่ หรือมอบหมายให้องค์กรใดองค์กรหนึ่งที่มีอยู่แล้วทำหน้าที่ NPM หรือมอบหมายหลายองค์กรทำหน้าที่ในฐานะ NPM ก็ได้

๖.๓.๓ สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในฐานะกลไกป้องกันระดับชาติ

ในประเทศที่มีการจัดตั้งสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ การที่สถาบันสิทธิฯ จะได้รับมอบหมายให้เป็น NPM เป็นอีกทางเลือกหนึ่งของรัฐบาล อย่างไรก็ตาม ปรากฏการณ์ในโรปี^๔ ระบุว่า สถาบันสิทธิฯ ควรสนับสนุนให้รัฐบาลเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ และพิธีสารเลือกรับฯ และสนับสนุนให้รัฐบาลพิจารณามอบหมายให้สถาบันสิทธิฯ ทำหน้าที่เป็น NPM หากสถาบันสิทธิฯ นั้น ๆ มีอำนาจหน้าที่และทรัพยากรเพียงพอที่จะปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว

สถาบันสิทธิฯ ที่จะปฏิบัติหน้าที่กลไกป้องกันระดับชาติต้องมีความพร้อมในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้ (๑) มีอำนาจเฉพาะที่จะตรวจเยี่ยมเชิงป้องกัน (๒) มีทรัพยากรอย่างเพียงพอที่จะดำเนินการตรวจเยี่ยมได้อย่างสมบูรณ์และสม่ำเสมอ (๓) ได้รับการประกันว่าสามารถเข้าถึงสถานที่คุมขังและข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ทั้งหมด (๔) มีอำนาจที่จะสัมภาษณ์ผู้ต้องขังเป็นการส่วนตัว (๕) มีความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ (๖) มีความเชี่ยวชาญเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการตรวจเยี่ยม (๗) มีอำนาจที่จะจัดทำข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงข้อเสนอแนะดังกล่าวได้รับการตอบสนอง (๘) มีอำนาจที่จะตีพิมพ์รายงานการตรวจเยี่ยมประจำปี (๙) มีเอกสิทธิ์และการคุ้มกันต่าง ๆ ที่จำเป็น เช่น การสามารถเข้าตรวจเยี่ยมสถานที่คุมขังประเภทต่าง ๆ ได้ทั้งหมดโดยไม่จำเป็นต้องบอกกล่าวล่วงหน้าและสามารถพบผู้ต้องขังได้โดยปราศจากเงื่อนไข

^๔ รับรองในคราวการประชุม International Conference of National Human Rights Institutions ครั้งที่ ๕ ซึ่งจัดขึ้นระหว่างวันที่

โดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไทยพร้อมรับทำหน้าที่ในฐานะ NPM โดยรัฐบาลต้องพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเพื่อรองรับ และสนับสนุนงบประมาณเพื่อการทำงานอย่างเพียงพอด้วย

๗. บทเรียนจากต่างประเทศเกี่ยวกับอนุสัญญา CAT และพิธีสารเลือกรับแห่งอนุสัญญาฯ

๗.๑ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย^๖ (เข้าเป็นภาคี เมื่อวันที่ ๒๘ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๔๓ โดยตั้งข้อสงวนข้อ ๓๐ วรรคแรกของอนุสัญญาฯ^๗)

๗.๑.๑ กฎหมายภายในและมาตรการที่มีอยู่และสอดคล้องตาม CAT

(๑) รัฐธรรมนูญแห่งอินโดนีเซีย มาตรา ๒๗ วรรคแรก พระราชกฤษฎีกา ก.ศ.๑๕๕๘ หมายเลข ๑๗ เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน มาตรา ๒๕ กฎหมาย ก.ศ. ๑๕๕๘ หมายเลข ๑๕ เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน มาตรา ๔ และมาตรา ๓๘ G วรรคสอง และรัฐธรรมนูญแก้ไขฉบับที่ ๒ มาตรา ๒๘ I วรรคแรก ซึ่งบัญญัติห้ามการทรมาน^๘

(๒) กฎหมายว่าด้วยศาลสิทธิมนุษยชน (Law on Human Rights Court) ซึ่งกล่าวถึงการทรมานในบริบทของอาชญากรรมต่อมนุษยชาติ (Crimes against humanity) โดยระบุว่า การทรมานจะเป็นความผิดทางอาญาได้เฉพาะกรณีการทรมานซึ่งกระทำอย่างกว้างขวางและเป็นระบบ (broad and systematic)

๗.๑.๒ กฎหมายอาญาที่ยังไม่สอดคล้องตาม CAT

(๑) ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๕๑ -๓๕๘ ว่าด้วยทรมาน (maltreatment) ซึ่งเป็นการทั่วไป (ไม่ใช่เฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ) มีบทลงโทษจำคุกตั้งแต่ ๒-๕ ปี^๙

(๒) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ยังไม่ได้บัญญัติห้ามการทรมานและการลงโทษอื่นที่โหดร้ายในกระบวนการสอบสวนของเจ้าหน้าที่ทหารและตำรวจ

๗.๑.๓ แนวทางอนุวัติกฎหมายภายในตาม CAT คือ

^๖ Amnesty International, Indonesia: Briefing to the UN Committee against Torture, ๒๐๐๘.

^๗ ข้อพิพาทไต่ระหว่างรัฐภาคีสองรัฐหรือกว่านั้นขึ้นไปที่เกี่ยวกับการตีความหรือการใช้บังคับของอนุสัญญานี้ ที่ไม่สามารถระงับได้โดยการเจรจา ต้องมอบให้อนุญาโตตุลาการวินิจฉัยชี้ขาดตามคำขอของรัฐภาคีคู่พิพาทรัฐใดรัฐหนึ่ง หากภายในหกเดือนนับจากวันที่มีการร้องขอให้มีการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการ คู่พิพาทยังไม่สามารถตกลงกันได้ในเรื่องการจัดให้มีการวินิจฉัยชี้ขาดโดยอนุญาโตตุลาการ คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสิทธิที่จะส่งข้อพิพาทนั้นไปยังศาลยุติธรรมระหว่างประเทศตามคำร้องขอตามธรรมนูญของศาลฯ

^๘ รายงานประเทศฉบับที่ ๒ ต่อคณะกรรมการประจำอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ เมื่อปี ๒๕๔๘

^๙ การชี้แจงของรัฐบาลอินโดนีเซียต่อประเด็นคำถาม (ข้อ ๑) ของคณะกรรมการประจำอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ ในการพิจารณารายงานประเทศฉบับที่ ๒ เมื่อปี ๒๕๕๑, ดูได้ที่ <http://www.ohchr.org/english/bodies/cat/cats๑๐.htm> (หัวข้อ List of issues and Written replies ของประเทศอินโดนีเซีย)

แก้ไขประมวลกฎหมายอาญา โดยให้ระบุนิยามคำว่า การกระทำทรมาน เป็นฐานความผิดทางอาญา รวมทั้งกำหนดโทษสำหรับการกระทำความผิดดังกล่าวเป็นโทษจำคุก ตั้งแต่ ๒ ปีถึง ๑๕ ปี

๗.๒ ประเทศญี่ปุ่น (เข้าเป็นภาคี เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๔๒)

๗.๒.๑ กฎหมายภายในและมาตรการที่มีอยู่และสอดคล้องตาม CAT

(๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร มาตรา ๓๖ ซึ่งห้ามการทรมานและการลงโทษที่โหดร้ายโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างเด็ดขาด

(๒) ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๕ และ ๑๕๖^{๑๑} ได้กำหนดให้การกระทำที่รุนแรงและโหดร้ายโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นความผิด แต่ยังไม่ครอบคลุมบางประเด็น เช่น การทรมานทางจิตใจ อีกทั้งบทลงโทษของการกระทำผิดบางอย่าง เช่น การข่มขู่ ยังไม่ครอบคลุมพนักงานของรัฐทุกประเภท^{๑๒}

๗.๒.๒ แนวทางอนุวัติกฎหมายและการริเริ่ม/ปรับปรุงมาตรการต่างๆ ตาม CAT

(๑) ได้จัดตั้งกลไกการติดตามตรวจสอบการคุมขังและป้องกันการเกิดความรุนแรง เช่น คณะกรรมการผู้ตรวจการสถานที่คุมขัง (Board of Visitors for Inspection of Penal Institutions) คณะกรรมการทบทวนและสอบสวนข้อร้องเรียนของผู้ต้องขังในสถานที่คุมขัง (Review and Investigation Panel on Complaints by Inmates in Penal Institutions) คณะกรรมการผู้ตรวจการการคุมขังของตำรวจ (Board of Visitors for Inspection of Police Custody)^{๑๒}

(๒) ประกาศใช้กฎหมายคนเข้าเมืองและผู้ลี้ภัย (Immigration Control and Refugee Recognition Act) ค.ศ. ๒๐๐๖ (พ.ศ. ๒๕๔๙) แต่ไม่ครอบคลุมเรื่อง Non-refoulement และไม่มีหน่วยงานอิสระทบทวนคำวินิจฉัยการเนรเทศบุคคลของเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง

๗.๓ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน (เข้าเป็นภาคีเมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๓)

๗.๓.๑ กฎหมายภายในและมาตรการที่มีอยู่และสอดคล้องตาม CAT

(๑) ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๔๐ ซึ่งห้ามการทำร้ายร่างกายโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ แต่ยังไม่ครอบคลุมการทรมานทางจิตใจ ยังไม่ชัดเจนเกี่ยวกับ

^{๑๑} รายงานการปฏิบัติตามอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ ฉบับแรกของญี่ปุ่น (เอกสารสหประชาชาติที่ CAT/C/JPN/๑), ข้อ ๒, หน้า ๖.

^{๑๒} Committee against Torture, Conclusions and recommendations: Japan, ๒๐๐๗ (เอกสารสหประชาชาติที่ CAT/C/JPN/CO/๑), ข้อ ๑๐, หน้า ๒.

^{๑๓} ดูเพิ่มเติมได้ที่ <http://www.hurights.or.jp/archives/newsinbrief-en/section๒/๒๐๐๗/๐๕/un-committee-against-torture-considered-report-of-japan.html>

การห้ามอ้างคำสั่งของผู้บังคับบัญชาเพื่อกระทำทรมาน^{๑๓} นอกจากนี้ ในชั้นสืบสวนสอบสวน มีพนักงานอัยการเป็นผู้รับผิดชอบ โดยอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานตำรวจดำเนินการแทน^{๑๔} ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจคนละท้องที่กับเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิด^{๑๕}

๗.๓.๒ แนวทางอนุวัติกฎหมายและปรับปรุงมาตรการ

(๑) ออกกฎหมายปราบปรามอาชญากรรม (Act on the Suppression of Crime) เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๗ โดยเพิ่มโทษให้สูงขึ้น

(๒) ปรับโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๔๐ ให้สอดคล้องกับกฎหมายฉบับดังกล่าว เป็นโทษจำคุกตั้งแต่ ๓ เดือนถึง ๕ ปี หากไม่ร้ายแรง มีโทษปรับจนถึงจำคุกไม่เกิน ๓ ปี^{๑๖}

๗.๔ สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ (เข้าเป็นภาคีเมื่อวันที่ ๑๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๘) แนวทางอนุวัติกฎหมายตาม CAT ใช้การบัญญัติกฎหมายขึ้น โดยเฉพาะ เรียกว่า พระราชบัญญัติต่อต้านการทรมาน พ.ศ. ๒๕๕๒ (Anti – Torture Act 2009) มีสาระสำคัญ คือ

๗.๔.๑ เจตนาธรรม และการนิยามความหมายของการทรมาน การกระทำอันโหดร้าย ไร้มนุษยธรรม ย่ำยีศักดิ์ศรี หลักการว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน^{๑๗}

๗.๔.๒ การคุ้มครองและสิทธิการร้องเรียนของผู้เสียหายจากการทรมานและผู้เกี่ยวข้อง^{๑๘} ประกอบด้วย

(๑) การได้รับการตรวจสอบเรื่องร้องเรียนอย่างเป็นกลางและทันที (ภายใน ๖๐ วันทำการ) โดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (CHR) และหน่วยงานของรัฐอื่น

^{๑๓} Concluding observations of the Committee against Torture: Germany. ๑๑/๐๕/๑๕๕๘, ดูได้ที่ [http://www.unhcr.ch/tbs/doc.nsf/\(Symbol\)/A.๕๓.๔๔.paras.๑๗๕-๑๕๕.En?OpenDocument](http://www.unhcr.ch/tbs/doc.nsf/(Symbol)/A.๕๓.๔๔.paras.๑๗๕-๑๕๕.En?OpenDocument)

^{๑๔} ดร. สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์, ขั้นตอนการดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน, วารสารศาลแพท, เล่ม ๑ ปีที่ ๕๕ (มกราคม-เมษายน ๒๕๕๑), หน้า ๑๕๐. ดูได้ที่ http://elib.coj.go.th/Article/d๕๕_๑_๕.pdf และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของเยอรมัน มาตรา ๑๕๒ วรรคสอง และมาตรา ๑๖๐ วรรคหนึ่ง

^{๑๕} รายงานการปฏิบัติตามอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ ฉบับที่ ๒ ของเยอรมนี ที่เสนอต่อคณะกรรมการประจำอนุสัญญาฯ เมื่อปี ๒๕๔๑ (เอกสารสหประชาชาติที่ CAT/C/๒๕/Add.๒), ข้อ ๘, หน้า ๑๓ และรายงานฯ ฉบับที่ ๓ และ ๔ ที่เสนอต่อคณะกรรมการประจำอนุสัญญาฯ เมื่อปี ๒๕๔๗ (เอกสารสหประชาชาติที่ CAT/C/DEU/๕) ข้อ ๑๓๘ หน้า ๒๔.

^{๑๖} รายงานการปฏิบัติตามอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ ฉบับที่ ๒ ของเยอรมนีที่เสนอต่อคณะกรรมการประจำอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ เมื่อปี ๒๕๔๑ (เอกสารสหประชาชาติที่ CAT/C/๒๕/Add.๒), หน้า ๔.

^{๑๗} Republic Act no. ๕๗๔๕, An Act Penalizing Torture and other cruel, inhuman and degrading treatment or punishment and prescribing penalties therefor, Section ๑- ๘

^{๑๘} Republic Act no. ๕๗๔๕, Section ๕-๑๒

เช่น กระทรวงยุติธรรม สำนักงานอัยการ สำนักงานตำรวจ และสำนักสืบสวนแห่งชาติ (National Bureau of Investigation) ทั้งนี้ สองหน่วยงานหลังสามารถตรวจสอบได้ต่อเมื่อได้รับคำร้องเรียน

(๒) การได้รับการคุ้มครองจากการถูกข่มขู่ คุกคาม เนื่องจากการร้องเรียน หรือเป็นพยาน

(๓) การได้รับการช่วยเหลือทางกฎหมาย จาก กสม. และสำนักงานอัยการ ในการตรวจสอบ ติดตาม และ/หรือฟ้องคดีในเรื่องที่ร้องเรียน

(๔) การได้รับการตรวจสอบสภาพทางกายและด้านจิตใจ

๗.๔.๓ ผู้อยู่ในข่ายกระทำผิดฐานทรมาน เช่น ผู้บัญชาการทหาร ตำรวจ ผู้บังคับใช้กฎหมาย เจ้าหน้าที่ของรัฐระดับอาวุโสที่มีอำนาจสั่งการ ผู้บังคับบัญชาระดับต้น เจ้าหน้าที่ของรัฐ อื่นๆ พนักงาน/ลูกจ้างของรัฐ และบทลงโทษความผิดฐานทรมาน^{๑๕}

๗.๔.๔ การติดตามการปฏิบัติตามกฎหมาย^{๑๖}

(๑) แต่งตั้งคณะกรรมการกำกับการปฏิบัติตามกฎหมายนี้ (oversight committee) มีกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ๑ คน เป็นประธาน กรรมการ ประกอบด้วย ประธานคณะกรรมการวิสามัญด้านความยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน ประธานคณะกรรมการสภาผู้แทนราษฎรด้านความยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน และผู้แทนจากชนกลุ่มน้อย

(๒) ให้ กสม. กระทรวงยุติธรรม กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย และท้องถิ่น และภาคีในภาครัฐและเอกชนให้ความรู้และข่าวสารว่าด้วยการป้องกันการทรมาน

(๓) ทบทวนประมวลกฎหมายอาญาให้สอดคล้องและถือเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายนี้

๗.๕ ประเทศนิวซีแลนด์ (เข้าเป็นภาคีเมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๒) แนวทางอนุวัติกฎหมายใช้การบัญญัติกฎหมายขึ้น โดยเฉพาะ เรียกว่าพระราชบัญญัติอาชญากรรมจากการทรมาน พ.ศ. ๒๕๓๒ (ก.ศ. ๑๕๘๕) เพื่อสอดคล้องตามอนุสัญญา CAT และพิธีสารเลือกรับแห่งอนุสัญญาฯ โดยมีสาระสำคัญ คือ

๗.๕.๑ ส่วนที่ ๑ นิยามศัพท์ เช่น การทรมาน เจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ในข่าย ซึ่งสอดคล้องตาม CAT^{๑๗}

๗.๕.๒ ส่วนที่ ๒ การฟ้องคดีในความผิดฐานทรมาน อธิบายถึงการกระทำที่เป็น การทรมาน อาณาเขตที่อยู่ภายใต้เขตอำนาจรัฐ การพิจารณาค่าชดเชยให้แก่ผู้เสียหายซึ่งทำโดย

^{๑๕} Republic Act no. ๕๗๔๕, Section ๑๓ - ๑๔

^{๑๖} Republic Act no. ๕๗๔๕, Section ๒๐ - ๒๒

^{๑๗} Crimes of Torture Act ๑๕๘๕, No. ๒

สำนักงานอัยการ การแก้ไขกฎหมาย เช่น พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พระราชบัญญัติผู้กระทำผิดที่หลบหนีออกนอกประเทศ การฟ้องคดีซึ่งต้องเป็นไปตามการยินยอมของสำนักงานอัยการ^{๒๒}

๙.๕.๑ ส่วนที่ ๓ การป้องกันการกระทำทรมาน มีเจตนารมณ์เพื่อให้สอดคล้องตามพิธีสารเลือกรับแห่ง CAT โดยกำหนดให้มีกลไกป้องกันระดับชาติ (National Preventive Mechanism) ๒ ระดับ คือ กลไกป้องกันระดับชาติใน ส่วนกลาง (Central National Preventive Mechanism) กลไกป้องกันระดับชาติ (National Preventive Mechanism) ซึ่งมีมากกว่า 1 แห่ง ทำหน้าที่ตรวจเยี่ยมสถานคุมขังและจัดทำรายงานการตรวจเยี่ยมในเชิงปรับปรุงสภาพการคุมขัง การปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง และการป้องกันการทรมาน เสนอรัฐบาลและรัฐสภา^{๒๓}

๘. การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายภายในของประเทศไทยให้สอดคล้องกับอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ^{๒๔}

เนื่องจากกฎหมายที่มีอยู่ทำให้ไทยสามารถปฏิบัติตามพันธกรณีได้ในระดับหนึ่ง แต่ยังไม่สมบูรณ์ตามเจตนารมณ์ของอนุสัญญาฯ จึงต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายในบางประเด็นเป็นการเพิ่มเติม ซึ่งกระทรวงยุติธรรมเห็นว่าอาจแก้ไขกฎหมายที่มีอยู่แล้ว คือ ประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อย่างไรก็ดี ภาคประชาสังคม โดยเฉพาะองค์กรเอกชน บางองค์กรเห็นว่า การแก้ไขเพิ่มเติมตามแนวทางของกระทรวงยุติธรรมยังไม่ครอบคลุมเพียงพอ และเห็นว่า การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายภายในควรจัดทำเป็นพระราชบัญญัติใหม่ แยกต่างหาก ซึ่งการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย และการเสนอให้มีกฎหมายใหม่เป็นการเฉพาะแต่ละแนวทางมีประเด็นสำคัญ ดังนี้

๘.๑ แนวทางของกระทรวงยุติธรรม

กระทรวงยุติธรรม โดยความร่วมมือกับสำนักงานอัยการสูงสุด ได้เสนอแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา^{๒๕} เพื่ออนุวัติการให้เป็นไปตามอนุสัญญาฯ ใน ๓ ประเด็นดังนี้

^{๒๒} Crimes of Torture Act ๑๙๘๙, No. ๑-๕, ๘ และ ๑๒

^{๒๓} Crimes of Torture Act ๑๙๘๙, No. ๑๖, ๒๖, ๒๗, ๓๑ และ ๓๒

^{๒๔} สรุปผลการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “พิธีสารเลือกรับตามอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ และการแก้กฎหมายให้สอดคล้องกับอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ” วันที่ ๑๐ – ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ณ โรงแรม Four Wings กรุงเทพฯ

^{๒๕} ดูภาคผนวก ๑

๘.๑.๑ การกำหนดให้การทรมานเป็นฐานความผิดเฉพาะ (Criminalization of torture) เนื่องจากกฎหมายไทยไม่ได้มีการบัญญัติว่าการทรมานเป็นความผิดเฉพาะ แต่การปฏิบัติตามพันธกรณีในปัจจุบันได้อิงประมวลกฎหมายอาญาที่กำหนดให้การทรมานเป็นเหตุเพิ่มโทษในความผิดที่เป็นการประทุษร้ายต่อร่างกายและชีวิต ดังนั้น จึงต้องมีการแก้ไขกฎหมายภายในให้รองรับพันธกรณีตามอนุสัญญาฯ ได้อย่างสมบูรณ์ โดยกำหนดให้การทรมานเป็นฐานความผิดเฉพาะที่มีองค์ประกอบหลักครบตามที่กำหนดในข้อ ๑ ของอนุสัญญาฯ คือ (๑) เป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดความทุกข์ทรมานอย่างสาหัสไม่ว่าจะโดยทางร่างกายหรือจิตใจ (๒) เป็นการกระทำต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยมีเจตนาเฉพาะ คือ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลหรือคำสารภาพ เพื่อเป็นการลงโทษ ข่มขู่ให้กลัว บังคับขู่เข็ญ หรือด้วยเหตุจากการเลือกปฏิบัติไม่ว่าจะเป็นการเลือกปฏิบัติในด้านใด และ (๓) เป็นการกระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือโดยบุคคลอื่นที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ยุงส่งเสริม ยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจให้ทำ แต่ทั้งนี้ ไม่รวมถึงความทุกข์ทรมานที่เกิดจากการลงโทษที่ชอบด้วยกฎหมาย

๘.๑.๒ การทำให้การทรมานเป็นความผิดสากลที่สามารถทำให้ไทยลงโทษความผิดดังกล่าวได้ แม้การกระทำความผิดจะไม่ได้เกิดขึ้นในประเทศไทย เป็นการขยายเขตอำนาจรัฐเหนือความผิดที่เป็นการกระทำทรมานตามข้อ ๕ ของอนุสัญญาฯ

๘.๑.๓ การชดเชยเยียวยาแก่ผู้เสียหายที่เป็นธรรมชาติและเพียงพอตามข้อ ๑๔ ของอนุสัญญาฯ โดยที่ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.๒๕๔๔ ผู้เสียหายจะได้รับการเยียวยาเมื่อคดีสิ้นสุดแล้ว ดังนั้น ในระหว่างที่เรื่องอยู่ในกระบวนการดำเนินคดี ผู้เสียหายจึงไม่สามารถได้รับการคุ้มครองได้ จึงควรมีการแก้ไขกฎหมายเพื่อให้ผู้เสียหายสามารถยื่นคำร้องต่อศาลให้มีคำสั่งระงับหรือเพิกถอนการกระทำทรมานได้ และให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาในทันที

๘.๒ แนวทางของภาคประชาสังคมโดยเฉพาะองค์กรเอกชน

เห็นว่าในการปรับปรุงกฎหมายภายในให้สอดคล้องกับอนุสัญญาฯ ควรจัดทำเป็นกฎหมายใหม่แยกต่างหาก และได้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติป้องกันการทรมาน พ.ศ.^{๒๖} ซึ่งนอกจากจะมีเนื้อหาครอบคลุมประเด็นที่กระทรวงยุติธรรมกำลังดำเนินการแก้ไขตามข้อ ๘.๑ ข้างต้นแล้ว ยังมีบทบัญญัติในประเด็นอื่นๆ เพิ่มเติมเพื่อให้มีความชัดเจนและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

^{๒๖} คู่มือฉบับ ๒

๘.๒.๑ มาตรา ๔ ของร่างพระราชบัญญัติฯ ย้ำว่าการทรมานไม่สามารถกระทำได้ ไม่ว่าในกรณีใดๆ รวมถึงในสถานการณ์ฉุกเฉิน ซึ่งไม่สามารถนำมาเป็นข้ออ้างให้มีการทรมานได้ (ข้อ ๒ ของอนุสัญญาฯ)

๘.๒.๒ มาตรา ๖ ของร่างพระราชบัญญัติฯ กำหนดไม่ให้มีการเนรเทศหรือส่งกลับ (Non-refoulement) บุคคลไปยังประเทศอื่นหากมีเหตุควรเชื่อได้ว่าบุคคลนั้นอาจถูกกระทำทรมาน ทั้งนี้ การส่งกลับดังกล่าวหมายความรวมถึงการส่งผู้ร้ายข้ามแดนด้วย (ข้อ ๓ ของอนุสัญญาฯ)

๘.๒.๓ มาตรา ๓๓ ของร่างพระราชบัญญัติฯ กำหนดโทษสูงสุดสำหรับความผิดฐานกระทำทรมาน คือ จำคุกตลอดชีวิต (ร่างกฎหมายแก้ไขประมวลกฎหมายอาญากำหนดโทษสูงสุด เป็นโทษประหารชีวิต) ทั้งนี้ อนุสัญญาฯ ไม่ได้ระบุนำโทษประหารชีวิต เพียงแต่ให้กำหนดโทษ ที่เหมาะสมกับความรุนแรงของการกระทำผิด แต่องค์กรเอกชนเห็นควรกำหนดโทษสูงสุดเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิตเพื่อให้สอดคล้องกับพัฒนาการด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่สนับสนุนให้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิต

๘.๒.๔ มาตรา ๓๕ และ ๓๖ ของร่างพระราชบัญญัติฯ มีการกำหนดโทษสำหรับผู้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิด และสำหรับผู้บังคับบัญชาที่ทราบว่ามีผู้บังคับบัญชาที่อยู่ในความดูแลได้กระทำหรือจะกระทำการทรมานแต่ไม่ดำเนินการที่เหมาะสมตามอำนาจของตนเพื่อระงับหรือป้องกันการกระทำความผิดดังกล่าวอย่างชัดเจน (ข้อ ๑ และข้อ ๔ ของอนุสัญญาฯ)

๘.๒.๕ มาตรา ๑๑ - ๓๐ ของร่างพระราชบัญญัติฯ กำหนดให้มีการจัดตั้ง “คณะกรรมการป้องกันการทรมาน” เพื่อเป็นกลไกในการสืบสวนสอบสวนคดีทรมาน โดยให้มีสำนักงานรองรับการทำงานของคณะกรรมการเป็นหน่วยงานระดับกรมภายใต้กระทรวงยุติธรรม การจัดตั้งกลไกนี้ไม่ได้เป็นพันธกรณีตามอนุสัญญาฯ แต่องค์กรเอกชนเห็นว่ากลไกที่ใช้อยู่ในปัจจุบันไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ เห็นได้จากที่ผ่านมาการนำตัวผู้กระทำความผิดในคดีที่เกี่ยวกับการทรมานมาลงโทษได้น้อยมาก และโดยที่ผู้กระทำความผิดในคดีทรมานเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ หากใช้เจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินการสอบสวนตามปกติอาจมีการปกปิดช่วยเหลือกัน จึงควรตั้งกลไกพิเศษในการสอบสวนขึ้นใหม่

๘.๓ วิเคราะห์ข้อดี-ข้อเสียของแต่ละแนวทาง

๘.๓.๑ แนวทางของกระทรวงยุติธรรมเป็นการเลือกแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเฉพาะประเด็นที่มีความสำคัญ ส่วนพันธกรณีอื่นๆ แม้กฎหมายภายในที่มีอยู่จะไม่ได้เขียนอย่างกระจ่างชัด แต่ก็สามารถนำมาใช้เทียบเคียงได้ แนวทางนี้จึงมีข้อดี คือ เป็นการหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อนของกฎหมาย และในแง่ของกระบวนการตรากฎหมายอาจใช้เวลาน้อยกว่า ทำให้บทบัญญัติที่มีการแก้ไข

เพิ่มเติมมีผลใช้บังคับได้เร็ว ส่วนข้อเสีย คือ การที่แนวทางปฏิบัติมีบัญญัติไว้ในที่ต่างๆ ทำให้ยากต่อเจ้าหน้าที่ ในการอ้างอิงในการปฏิบัติงาน

๘.๓.๒ แนวทางการเสนอร่างพระราชบัญญัติฉบับใหม่ขององค์กรเอกชนมีข้อดี คือ เป็นการนำเอาประเด็นที่เกี่ยวกับการทรมานทั้งหมดมารวมไว้ในที่เดียว ง่ายต่อการอ้างอิงและสะดวกต่อการนำมาใช้ และสามารถบัญญัติเนื้อหาได้ครอบคลุมครบถ้วนตามเจตนารมณ์ของอนุสัญญาฯ ส่วนข้อเสีย คือ การเสนอเป็นร่างพระราชบัญญัติฉบับใหม่อาจมีเนื้อหาซ้ำซ้อนกับกฎหมายที่มีอยู่แล้ว และกระบวนการตรากฎหมายมักใช้เวลานานมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในประเด็นที่เกี่ยวกับคณะกรรมการป้องกันและต่อต้านการทรมานและการตั้งสำนักงานขึ้นรองรับ ซึ่งมีขนาดงบประมาณและไม่สอดคล้องกับนโยบายการจำกัดอัตรากำลังบุคลากรภาครัฐ จะทำให้บทบัญญัติมีผลใช้บังคับช้าออกไป นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายมักขาดความเข้าใจการใช้กฎหมายใหม่ ทำให้การนำไปปฏิบัติไม่ค่อยเกิดผล เช่น กรณีกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิเด็กและกฎหมายว่าด้วยความรุนแรงในครอบครัว ที่ผ่านมาเรื่องเข้าสู่การพิจารณาของศาลตามกฎหมายดังกล่าวนี้

๕. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

๕.๑ บทสรุป

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้เขียนมีความเห็น โดยสรุปว่า การทรมานเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง รัฐจึงต้องมีหน้าที่ในการเคารพ คุ้มครอง ป้องกันและส่งเสริมไม่ให้เกิดการละเมิด โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐที่กระทำการทรมาน อันส่งผลกระทบต่อความดำรงอยู่ของหลักนิติรัฐและหลักนิติธรรม ในการนี้จำเป็นต้องมีการบัญญัติฐานความผิดเกี่ยวกับการทรมานขึ้นไว้ต่างหากแยกออกจากความผิดฐานทำร้ายร่างกายโดยทั่วไป โดยในชั้นแรกเพื่อความรวดเร็วสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพื่อประสิทธิภาพในการบังคับใช้ ในขณะเดียวกันเมื่อกฎหมายได้ใช้บังคับไประยะเวลาหนึ่งแล้วสมควรนำมาพิจารณาทบทวนว่า เรื่องนี้ควรจะมีกฎหมายเฉพาะขึ้นหรือไม่ ตามข้อเสนอของภาคประชาสังคมองค์กรเอกชน (เครือข่ายนักกฎหมายสิทธิมนุษยชน มูลนิธิและสมาคมที่เกี่ยวข้อง) เพื่อให้บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับอนุสัญญาต่อต้านการทรมานได้รับการอนุวัติการเป็นกฎหมายภายในได้อย่างครบถ้วนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการกำหนดให้มีหน่วยงานเพื่อดำเนินการสืบสวนสอบสวนเป็นการเฉพาะแทนการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งเป็นเรื่องของเจ้าหน้าที่ตำรวจถูกกล่าวหาว่า ซ้ำอทรมาน และเจ้าหน้าที่ตำรวจสืบสวนสอบสวนเองเช่นนี้ อาจไม่ได้รับความ

น่าเชื่อถือก็เป็นได้ นอกจากนี้ ยังมีเรื่องของการฟื้นฟูและการเยียวยาเข้ามาเป็นบทบัญญัติ เฉพาะเพื่อให้เกิดผลทางปฏิบัติด้วย

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

๕.๒.๑ ร่างแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา

(๑) มาตรา ๓ ได้เพิ่มคำนิยามของคำว่า การทรมาน ซึ่งสอดคล้องกับข้อบทที่ ๑ ของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ อย่างไรก็ดี กระทบยุดิทธิกรรมควรปรับแก้ถ้อยคำในส่วนที่เกี่ยวกับความประสงค์หรือเจตนาที่เป็นเหตุให้กระทำทรมานจากเดิมที่ใช้ว่า “กระทำการด้วยประการใดๆ อันเป็นการเลือกปฏิบัติ” เป็น “เลือกปฏิบัติต่อบุคคลไม่ว่าด้วยประการใดๆ” เพื่อให้สามารถสื่อถึงเจตนาในการกระทำทรมานซึ่งเป็นองค์ประกอบภายในของการทรมานตามนิยามที่ปรากฏในอนุสัญญาฯ ได้ชัดเจนกว่า

(๒) หมวด ๕ ความผิดเกี่ยวกับการทรมาน มีข้อสังเกตเกี่ยวกับมาตรา ๓๐๘/๑ ซึ่งใช้ถ้อยคำว่า “ผู้ใด” อาจกว้างเกินไปและไม่สอดคล้องกับอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ เนื่องจากการกระทำทรมานตามอนุสัญญาฯ ต้องเป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลซึ่งกระทำการในนามของเจ้าหน้าที่ของรัฐ นอกจากนี้ การที่ในร่างพระราชบัญญัติฯ ยังปรากฏโทษประหารชีวิต น่าจะไม่สอดคล้องกับหลักการด้านสิทธิมนุษยชน

(๓) เป็นที่น่าสังเกตว่า ร่างแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาฉบับกระทบยุดิทธิกรรม ยังไม่ได้กล่าวถึงเรื่องการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (Acts of cruel, inhuman or degrading treatment or punishment) ตามที่ปรากฏใน ข้อบทที่ ๑๖ ของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ

๕.๒.๒ ร่างแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ร่างมาตรา ๕๐/๑ ยังขาดกระบวนการสืบสวนสอบสวนในเบื้องต้นก่อนที่จะเข้าสู่การดำเนินการของศาล ซึ่งกระบวนการดังกล่าวอาจบัญญัติให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระทำความผิดฐานทรมานดำเนินการในเบื้องต้นก่อนเข้าสู่กระบวนการของศาล และเห็นว่าการระงับหรือการเพิกถอนการกระทำทรมานไม่ควรต้องรอคำสั่งศาล จึงอาจบัญญัติให้เจ้าพนักงานอื่นของรัฐมีอำนาจระงับหรือเพิกถอนการกระทำทรมานได้เพื่อเป็นการกระทำความผิดดังกล่าวยุติลงได้อย่างทันที่ รวมถึงควรกำหนดให้มีการใช้นิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการนี้ด้วย

อย่างไรก็ดี ในเรื่องการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายภายในให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของอนุสัญญาฯ นั้น อนุสัญญาฯ ไม่ได้มีข้อกำหนดว่ารัฐภาคีจะต้องแก้ไขกฎหมายฉบับใดอย่างไร จึงเป็นดุลพินิจของรัฐภาคีจะพิจารณาตามความเหมาะสม ประเด็นสำคัญอยู่ที่

การนำเอานิยามของคำว่า “ทรมาน” ตามอนุสัญญาฯ หลักการ และข้อกำหนดต่างๆ ที่บัญญัติไว้ในอนุสัญญาฯ มาบัญญัติไว้ในกฎหมายภายในให้ครบถ้วนเพื่อให้สามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาการทรมานอย่างได้ผลตามเจตนารมณ์ของอนุสัญญาฯ นอกจากนี้ กระทรวงยุติธรรมอาจพิจารณาปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายให้สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลจากการถูกบังคับให้สูญหาย (International Convention for the Protection of all Persons from Enforced Disappearance) หรือเรียกโดยย่อว่า CED (ซึ่งเป็นอีกอนุสัญญาหนึ่งทางด้านสิทธิมนุษยชนที่มีความสำคัญเช่นกัน) อนุสัญญา CED ฉบับนี้ ประเทศไทยได้ลงนามเข้าเป็นรัฐภาคี เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๕ ขณะนี้กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม อยู่ระหว่างการศึกษาเพื่อเสนอให้รัฐบาลลงนามให้สัตยาบันต่อไป หากเป็นไปได้เป็นการสมควรที่จะได้พิจารณาอนุวัติการกฎหมายภายในของไทยให้สอดคล้องกับอนุสัญญา CAT และอนุสัญญา CED ในระยะต่อไปด้วย

บรรณานุกรม

หนังสือภาษาไทย

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. สิทธิในกระบวนการยุติธรรมในกรณีการตรวจสอบคำร้องที่กล่าวหาว่ามีการกระทำทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่ไร้มนุษยธรรมในจังหวัดชายแดนภาคใต้, พ.ศ. ๒๕๕๓.

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. การติดตามการปฏิบัติตามกติกาอนุสัญญาาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน, พ.ศ. ๒๕๕๕.

เครือข่ายนักกฎหมายสิทธิมนุษยชน มูลนิธิผสานวัฒนธรรม และสมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน. ถาม คำตอบ สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติป้องกันการทรมาน พ.ศ. พ.ศ. ๒๕๕๔.

รายงานประเทศไทยฉบับที่ ๒ ต่อคณะกรรมการประจำอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ, พ.ศ. ๒๕๔๘.

ดร. สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์, ขั้นตอนการดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน, วารสารดุลพาห, เล่ม ๑ ปีที่ ๕๕ (มกราคม-เมษายน ๒๕๕๑).

อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention Against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment: CAT).

เอกสารภาษาไทย

สรุปผลการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “พิธีสารเลือกรับตามอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ และการแก้กฎหมายให้สอดคล้องกับอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ” วันที่ ๑๐ – ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ณ โรงแรม Four Wings กรุงเทพฯ.

หนังสือภาษาต่างประเทศ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของเยอรมัน มาตรา ๑๕๒ วรรคสอง และมาตรา ๑๖๐ วรรคหนึ่ง.

Amnesty International. Indonesia: Briefing to the UN Committee against Torture, ๒๐๐๘.

Crimes of Torture Act ๑๙๘๕, No. ๒.

Republic Act no. ๕๗๔๕, An Act Penalizing Torture and other cruel, inhuman and degrading treatment or punishment and prescribing penalties therefor, Section ๑- ๘.

เอกสารภาษาต่างประเทศ

รายงานการปฏิบัติตามอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ ฉบับที่ ๒ ของเยอรมนี ที่เสนอต่อคณะกรรมการประจำอนุสัญญาฯ เมื่อปี ๒๕๔๑ (เอกสารสหประชาชาติที่ CAT/C/๒๕/Add.๒).

รายงานการปฏิบัติตามอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ ฉบับที่ ๓ และ ๔ ที่เสนอต่อคณะกรรมการประจำอนุสัญญาฯ เมื่อปี ๒๕๔๗ (เอกสารสหประชาชาติที่ CAT/C/DEU/๕).

รายงานการปฏิบัติตามอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ ฉบับแรกของญี่ปุ่น (เอกสารสหประชาชาติที่ CAT/C/JPN/๑).

Committee against Torture, Conclusions and recommendations: Japan, ๒๐๐๗ (เอกสารสหประชาชาติที่ CAT/C/JPN/CO/๑).

ข้อมูลจากเว็บไซต์

<http://www.๒.ohchr.org/english/bodies/cat/cats๔๐.htm>

<http://www.hurights.or.jp/archives/newsinbrief-en/section/๒๐๐๗/๐๕/un-committee-against-torture-considered-report-of-japan.html>

[http://www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf/\(Symbol\)/A.๕๓.๔๔,paras.๑๗๕-๑๙๕.En?OpenDocument](http://www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf/(Symbol)/A.๕๓.๔๔,paras.๑๗๕-๑๙๕.En?OpenDocument)